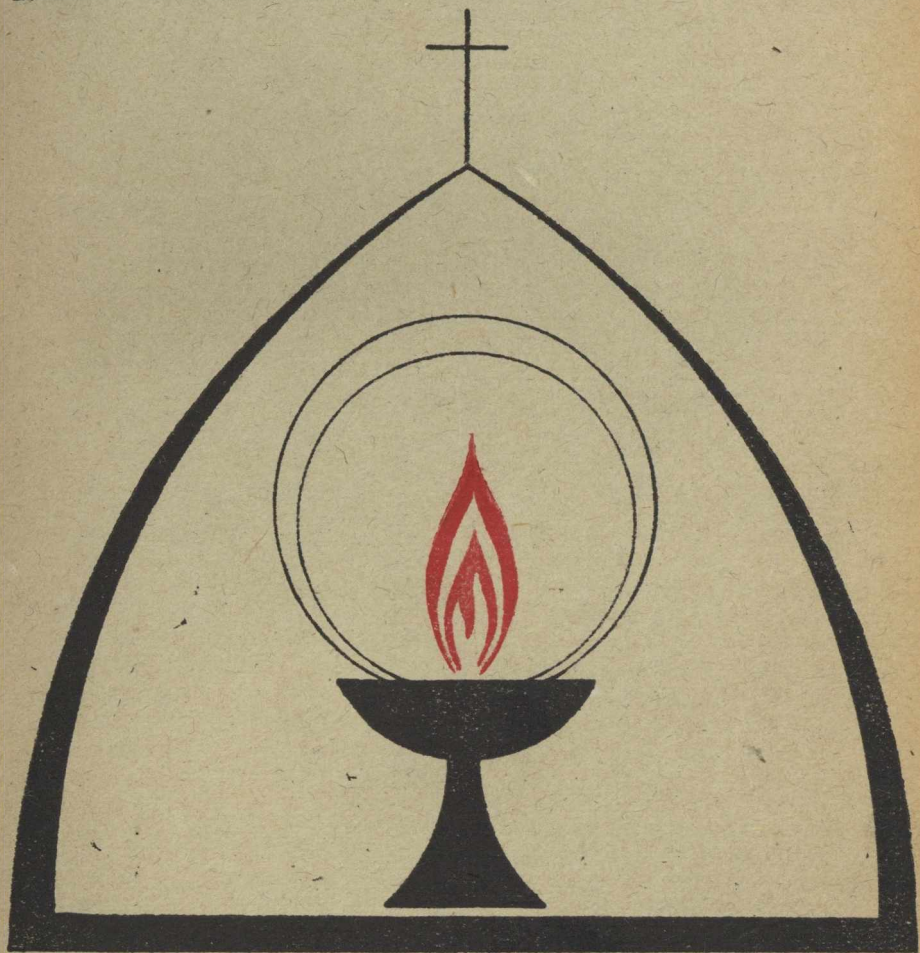

1948. JANUÁR

LELKIPÁSZTOR

■ SZERKESZTI: VEÖREÖS IMRE ■

LELKIPÁSZTOR

EVANGÉLIKUS LEKÉSZI ÉRTESETŐ

Megjelenik körlevélként

Kézirat gyanánt

Hivatalos egyházi kiadvány. Hivataloknak járó példány ára 4 forint
Másoknak 3 forint

Cím: Ráth Mátyás-tér 1.

Csekkszám: 11.576.

TARTALOM:

1948. január.

Az én papi imádságom: „Te engem az egyházban püspökké és lelkésszé rendeltél...” Kemény Lajos. — A gyülekezet imádsága: Oratio oecumenica, Kún Kaiser József. — Igehirdető műhelye: Óév estétől hetvened vasárnapig. Homiletikai példa: Vízkereszt után 1. vasárnap, Dedinszky Gyula, Néhány szó egy esztendő után az „Igehirdető műhelye”-ről. — Egyházunk 1948-ban: Történelmi helyzet, Veöreös Imre. — Egy kiadatlan Reményik-vers, Benzur László. — Elkésteket. (Szó a protestáns teológusokhoz, Vers.) Reményik Sándor. — Schneller István, Ottlyk Ernő dr. — Liturgikus magatartás: 5. A sekrestyében, Budaker Oszkár. — Zsinat elé: Egyházunk jogi fogalma, Sólyom Jenő dr. — Dezséry László: Külföldi naplótöredékek. — Egyházi tájékoztató: Az Egyházak Világtanácsától, Nyíregyházán, Nemzetközi diák-konferencia Gyenesdiáson, Töredékek Hoekendijk magánbeszélgetéseiből. — Könyvtárban. — Meditáció a címlapról.

Címlapunkat BÖRÜCZKY VILMOS készítette

Meditáció a címlapról

A kép: lelkési tisztünk rajza. Gót ív fogja egybe. Szinte látjuk, amint megnyílik mögötte a templom hajója. Szolgálatunk szíve, az anyaszentegyház otthona: a *templom*, az istentisztelet. — Ugyanaz az ív *imára kulcsolt kéz* vonalát is érzékelteti. Egész papi munkánkat összekulcsolt kezünk hordozza: szolgálatunk csak az imádságból élhet. — A templomnak és az imádkozó kéznek vonala magasba tör, egyre alázatosabb, keskenyebb lesz, feladja önmagát és belefut a *keresztbe*. A képen a kereszt uralkodik. A kereszt fínom, halk vonallal: a világ számára dísztelenségében, jelentéktelenségében, erőtlenségében. Az ábrázolás lelkési szolgálatunknak a kereszt gyalázata alá való rejtelttségét, de ugyanabban a keresztben összefutó értelmét, célját is mutatja. Ezenkívül minden istentisztelet és szolgálatunkért tusakodó imádságunk a keresztben nyugszik meg, ér véget, teljesedik be. — A gót ívben, a lelkési szolgálat körében ezen a földön a *kehely* áll a középpontban. A hálaadás pohara, amelyben készen vár Krisztus bünbocsátó vére. Szolgálatunk esúsa: Krisztussal és egyházzal való közösség legbensőbb csodájának, az úrvacsorának nyújtása. Ezért áll magasabban a kehely, mint az alatta futó vonal. — A kehely képét a belőle feltörő láng ókori ámpolnára változtatja át: a Szentlélek világol szolgálatunkból, bátor és nyugodt fénnel, mártír-lángolóással. Ebben a lángban a mi életünk és szolgálatunk is benne ég, önmagát emésztő és feláldozó tűzzel. Isten Lelke a mi szavunkká lett ige által, vérig menő bizonyágátételünk által (martíria, vértanúság!) gyújt lángra másokat. A piros láng felénk is csap: ...a Szentlélek hívott engem... ajándékaival megvilágosított ... Amiképpen a földön az egész kereszténységet hívja, gyűjti, megvilágosítja... — A lángnak fényköre van, első pillantásra nem feltűnő, földi szemmel szünke fényköre: a bezáruló kettős kör a *glóriának* ábrázolása.

Folytatás a borítólap 3. oldalán

A Z É N P A P I I M Á D S Á G O M

Aki imádkozni szokta Luther sekrestye-imádságát, bizonyára úgy van vele, mint én. Néha sietve mondom el, néha meg is zavarnak közben, máskor esendben, nyugodtan mondhatom, a szavam mégis akadozik, mert hol egyik, hol másik szó meg-megállít. Jó volna egyszer megkísérelni a kibányászását. Sokszor elhalogattuk, hogy lépésről-lépésre törjünk a mondatok rétegei közé és kifeszegessük belőle a benne rejtőzködő nagyon mély felsóhajtásokat. Egy ember kevés is hozzá, én csak a magam részét végzem el, majd akad más bányász is és fel fognak tárulni áldott mélységei.

„Uram Istenem, Te engem az egyházban püspökké és lelkészé rendeltél...”

Ez az első mondat nem bevezetés. Nem szabad annak tekintenem. Mormolhatom könnyelműen, meg is tettem gyakran: ilyenkor az egész imádság üresen kongott, szavak voltak benne, amikkel siettem s amik viszonzásul igazságosan elsiettek tőlem. Ez az első mondat a jogéimem a megszólalásra. „Uram Istenem, Te engem... rendeltél...” Nem fontos, hogy a sekrestyébe jövet találkoztam egyik legfigyelmesebb kritikussal, aki az istentisztelet után mindig siet valamilyen kérdés formájában valamilyen észrevételt közölni velem. — de végtelenül fontos, hogy találkoztam azzal a másikkal is, akinek egész lénye sugározza a esendes és bizodalmas várakozást az Isten beszéde után. Az sem fontos, hogy én emberek által életfogytiglan megválasztott igehirdetője és pásztora vagyok ennek a templomnak, — az a fontos, hogy onnan felülről: Uramtól, Istenemtől iderendelttettem, itt kell megkeresnem a munkát és itt kell szolgálnom abban. *Ez a mondat a belső elhívásomról való vallomásom.* Voltak esztendőik, amikor a vocatio externa önérzetével jöttem a templomba és hála Istennek, vannak mostmár esztendőik, amikor a vocatio interna érzése alatt nagyon alázatosan és nagyon esendesesen jövök. Gyermekkoromban folyton mondogattam: pap leszek, — ifjúkoromban dacoskodtam: ott hagyom és más pályára megyek. Azt hittem, én magam eselekszem akkor is, amikor kiléptem egy időre a sorból, aztán később újra visszaálltam a többiek közé. Ha van is ezen szégyenkezni válok, ma már nem sajnálom, mert tanultam a magam kárán és Isten ezt a rosszat is „gondolta jóra fordítani.” Nem kenyérszerző pályának tekintem, de ma már látom, hogy az én Uram, Istenem arra is nevel engem, hogy étellel, ruhával, pénzzel semmit ne törődjem, és az aggodalmaskodást egészen kitörüljem az életemből. Megtehetem, mert ide rendelttettem. Amire igazán szükségem van, megkapom. Amit nem kapok meg, bizonyára ninesen szolgálatomnak szüksége rá. Személytelenné válok, — legalább is igyekszem rá, amikor engedelmesen vallom: „Uram, Istenem, Te engem... rendeltél.”

Bármilyen folytonos küzdelmeim vannak abban a tekintetben, hogy ezt teljes bizodalommal higyjem és valljam, gyakran megrette-

nek erőtelenségeim miatt és alkalmatlanságom érzetében. Különösen mindannyiszor, amikor ebben a mondatban rá-rácejtem a hangsúlyt erre a szóra: *az egyházban*. Te engem az egyházba rendeltél. A kihívottak közösségébe. Azok közé rendeltél *felvigyázóvá*, akiket elhívtál a mi Urunk Jézus Krisztussal való közösségre. (I. Kor. 1:9.) Nem térdreoskasztó-e ennek a szolgálatnak a súlya? Arra kell vigyáznom, hogy senki ki ne szakadjon a Jézus Krisztus közösségébe hívott és a Jézus Krisztusban való váltság által ingyen és kegyelemből megmenekülők közül. Mekkora hatalom! Félelmetes felelősséggel jár ez is, és az is, hogy a nevem fel van írva a mennyben (Lukács 10:19—20.). Úgy érzem, számadásért van felírva, hiszen a szolgák számadása ijesztően sokszor hangzik az evangéliumban.

Ilyenkor a püspöki tisztától próbálok elmenekülni a lelkészi tisztéhez. Azzal szeretném vigasztalni magamat, hogy ez talán kevesebb és teljesíthetőbb. De e kettő között nem válogathatok. Nincs külön. Együtt van. „Te engem az egyházban püspökké és lelkésszé rendeltél.“ Egybetartozik. Mint ahogy az Efezusi levél 4:11—12. versében is egybetartozik: „Ő adott némelyeket pásztorokul és tanítókul a szentek tökéletesbbítése céljából szolgálat munkájára a Krisztus testének építésére.“ Nem két szó van itt számomra, nem két címet fogadok el, amikor ezt imádkozom: Te engem püspökké és lelkésszé rendeltél, hanem *kettős és elválaszthatatlan egy szolgálat: felvigyázás és pásztorolás*, együtt a kettő annyira, hogy csak az egyik soha nem lehet, mind a kettőnek kell lenni mindenkor. Ha soha nem éreztem volna, hogy legjobb volna elszaladni, elbújni valahová és vagy abba hagyni, vagy egészen újonnan kezdeni, — mindig újra kell éreznem, amikor ez az „és“ szó összeköti mind a két kötelességemet a Krisztus anyaszentegyházában: a felvigyázást és a lelkipásztorságot.

Ez a mondat teljesen szembefordul velem és nem enged semmi kibúvót, sőt még másokkal való osztozkodást sem a felelősség tekintetében. Így kell mondanom, mert így igaz: Te... engem... rendeltél... Másokat is, de ez az ő dolguk. Én csak így szólalhatok meg a sekrestyében; én csak így készülhetek az igehirdetésre, én csak így térhetek vissza a szószekről a sekrestyébe, vagy a temetőből az íróasztalomhoz, hogy *engem*, erőtelen és alkalmatlan szolgát az én Uram rendelt erre a munkára és neki mindenkor számadással tartozom. Meg-meg feszítem erőimet, fel-fel újjongok néha váratlan megsegítés miatt, — de egészében csupa nyugtalanság vagyok, mint a rossz adós, aki még részletekben sem tud fizetni. Nem tehetek róla, nincs bennem semmi „papi önérzet“, amikor az imádságnak ezt az első mondatát mondom. Nem érzek semmi büszkeséget, vagy dicsekedést, hanem nagyon alázatos, szinte kényszer alatti vallomást csupán, és csak suttogni merem, nehogy túlságosan magamra hívjam a figyelmet: „Uram Istenem, Te engem az egyházban püspökké és lelkésszé rendeltél.“

Kemény Lajos.

A gyülekezet imádsága

Oratio oecumenica

Helye: a délelőtti gyülekezeti istentiszteletben a mai rend szerint a prédikáció után. Jobb lenne a záró oltári szolgálatnál a Miatyánk előtt; ebben az esetben a prédikáció után rövid, néhány mondatos, az igehirdetés tartalmához kapcsolódó szabad imádság következhetnék. Állandó jellegű imádság. Az imádság egyes mondatai mellé be lehet iktatni az aktualitásokat, a különös gyülekezeti kérdéseket, stb.

Mindenható örök Isten, Mennyei Atyánk a Jézus Krisztusban!

Hálát adunk Néked,

hogy Szentigéd által megismertetted velünk az igazságot és a mi Urunk Jézussal való közösségre eljuttattál és egyesítettél minket az anyaszentegyház ölében. Gazdagon megáldottál minket, áldjuk és imádjuk Szentségedet.

Könyörgünk Hozzád:

tartsd meg és növeljed közöttünk országodat és vezesd az egész keresztyénséget egységre. Vezessed és áldd meg Szentlelkeddel drága áron megváltott gyülekezetedet, tartsd meg szolgálóidat és szolgálóidat, akiket kiválasztottál, tartsd meg őket az igazságban és a szent életben. Növeljed az igaz hitet és ébreszd fel a testvéri szeretetet.

Különösképpen is könyörgünk Hozzád evangélikus keresztyén anyaszentegyházunkért magyar földön és szerte a világban, valamint ezért a mi gyülekezetünkért.

Áldd meg egyházunk felsőbbségét.

Támogasd Szentlelkeddel a mi püspökünket.

Szenteld meg a hittudomány munkáját.

Vedd oltalmadba a keresztyén nevelést családban és iskolában egyaránt.

Tekints kegyelmesen a diakónia munkájára.

Szentelj meg és áldj meg minden munkát, amely közöttünk és általunk a Te nevedben történik.

Könyörgünk népünk és nemzetünkért is. Add, hogy világi előljáróink és vezetőink neved félelmével teljesíthessék szolgálatukat, népünk javát és a Te dicsőségedet szolgálhassák.

Oltalmazd kegyelmesen családi életünket. Szenteld meg a házastársakat. Könyörülj az ifjúságon, hogy megtalálhasson Téged. Árvákat, özvegyeket, elhagyottakat, betegeket és szenvedőket ölelj át szerelmeddel.

Áldd meg számunkra a föld minden ajándékát, hogy jótékonyan gondoskodó kezedből vehessük táplálékunkat.

Távoztass minden bűnt, bajt, katasztrófát, nyomorúságot.

Oltalmazd meg minket hirtelen haláltól és szabadíts meg az örök haláltól.

Maradj velünk Uram, ha napunk lehanyatlik és légy a mi világosságunk, hogy örökéletet vehessünk s minden szentekkel és választottakkal együtt magasztalhassunk már itt és egykor a mennyországban.

Hallgasd meg imádságunkat Szent Fiadnak, a mi Urunk Jézus Krisztusnak, a mi Megváltónknak érdeméért. Ámen.

Kún Kaiser József.

Igehirdető műhelye

Óév este

AZ ALAPIGE (90. zsoltár) JELENTÉSE. A zsoltáron keresztülvonuló alaphangulat jellegzetes óév-esti vonás: *Az idő tovatünésének és az emberi élet mulandóságának lehellete.* Az élet suhanását 3 kép szemlélteti az 5—6. versben: az élet olyan mint a tovasodródó hullám („elragadod őket”), mint a röpke álm, mint a rövidéletű virág. A 10. vers kemény realizmussal rántja le a leplet a tovatűnő élet *nyomorultságáról* is: „nagyobb részök” félreérthető fordítás; a vers értelme, hogy az életnek még a színe-java is — amire boldogan, büszkén gondolunk — nyomorúság és fáradság.

A zsoltár három szakaszra oszlik: 1. *Az emberi élet mulandósága és az Isten örökkévalósága. 1—6. vers.* Isten egyedül örök a világon. Évezredek suhannak el felette (4. v.), világok keletkeznek és elmulnak (2. v.), nemzedékek jönnek és mennek (1. v). Isten örökkévalósága mellett parányivá törpül történelem, emberi élet, változhatatlannak hitt hegymok.

2. *Az emberi élet mulandósága és az Isten haragja. 7—12. vers.* Az élet mulandósága és nyomorúsága nem semleges sors, hanem Isten ítélete bűneink miatt. A 12. vers értelme: számlálni napjainkat, tehát eszünkbe venni a mulandóságot, így jutunk bölcs szívhez.

3. *Az emberi élet mulandósága és az Isten kegyelme. 13—17. vers.* A zsoltár mögött a pusztai vándorlás képe húzódik meg (1/a. v.). Új életszakasz kezdetéért könyörög itt a zsoltáriró. Ezt pedig Isten kegyelmének felénkfordulása hozza. A Krisztusban megjelent kegyelem teszi a mulandó, nyomorult életet örömteljessé (14—15. v.), áldja meg a hétköznapi munkánkat (17. v.) és adja meg az Isten dicsősége szolgálásának lehetőségét nemzedékről nemzedékre (16. v.). A 16. versben „a te műved” az Újszövetség népe számára: Istennek Krisztusban véghezvitt nagy tettei, a megváltás műve.

HOMILETIKAI IRÁNY. „Elhull a virág, eliramlik az élet”. Az óév-esti igehirdetés alkalom az évek suhanásának, az emberi élet tovatünésének az ige fényébe való állítására. Az élet mulandóságába belegondolni, azt jelenti, hogy a haragvó Istentől meneküljünk a kegyelmes Istenhez. Igehirdetésünk summája: az emberi élet mulandóságában és

nyomorúságában az Isten örökkévalóságával, haragjával és kegyelmével való szembesítés. „Új évet” csak az Isten kegyelmével való találkozás hozhat életünkben. Az „örök új évről” se feledkezzünk meg, mert a 14—15. versnek eschatológiai távlata is van: az üdvösségben változik át nyomorúsággal teli életünk az állandó öröm idejévé.

Újév

AZ ALAPIGE (Lukács 4, 16—21) JELENTÉSE. Régi ígélet teljesedéseként (Ezs. 61, 1—2), Jézus Krisztussal Istennek áldott időszaka („az Úrnak kedves esztendeje”) köszöntött a földre. Krisztus küldetése („elküldött”): a szc szolgálatra („hogy... hirdessem”: kériukai kétszer is), még pedig „evangélium”, örömhír hirdetése mindazoknak, akik az emberi élet valamilyen nyomorúságában vannak: szegények, foglyok (eredetiben: hadifoglyok), vakok, megkínzottak. Szava — ige: nemcsak hangzik, hanem cselekszik is (Lásd pl. „effata”, nyitassál meg; Márk 7, 34—35). Jézus élete mutatja, hogy nem szabad a 18—19. verset sietve elképiesíteni: az emberi élet külső nyomorúságáról, valóságos szegénységről, testi vak-ságról is van szó. De nem szabad egyoldalúan elanyagiasítani sem: való-ban szó van itt lelki szegénységről, belső vakságról, a bün rabságáról is. Az élet Jézus számára osztatlan egész: az ember külső és belső nyomorú-ságához egyképpen jöti ő Isten kegyelmének ígéjével.

HOMILETIKAI IRÁNY. Boldog új esztendőt — köszöntünk újév reggelén egymásra. Nem 1948 hoz boldogabb esztendőt, hanem egyedül Jézus Krisztus. Az élet külső és belső nyomorúságai alatt sýnlödöknek 1948 úgy válhat áldott esztendővé, ha szemük Jézusra szegezödik várakozásteljesen (20. v.) és engedik, hogy hirdesse nekik a kegyelem, a szabadság, a megváltás örömhírét. Újév boldogsága: ez az ige, Jézus Krisztus.

A NAP JELLEGE. *Jézus a polgári évek is egyetlen reménysége.* Jézus személyében megvalósult reménység lép elénk az evangéliumból; ugyanez a reménység szövi át az epistolát (Róm. 8, 24—32), — alapjával: a Kereszttel (32. v.), céljával: az üdvösséggel (24. 30. v.) s a földi élet nehézségeit hordozó erejével (28. v.).

Újév utáni vasárnap

AZ ALAPIGE (Máté 16, 1—4) JELENTÉSE. A 2. és 3. vers az exegéták megállapítása szerint későbbi betoldás. Mivel azonban ugyanez a gondolat Lukács 12, 54—56-ban hitelesen is szerepel s a perikópának kiválasztásában is nyilvánvalóan belejátszott ez a két vers, — a kijelölt szakaszt egészében kell néznünk.

Az emberi, próbára tevő, csodát követelő kérés: *jelkivánás*. Igazolja Jézus nyilvánvaló módon messiási küldetését! 1. vers.

Jézus válasza kettős: 1. *A messiási idő jelei már itt vannak, csak nem tudnak olvasni belöle.* 2—3. vers. Jézus csodái „jelek”, de hit kell hozzá (Pl. János 2, 11)!

2. *Az egyetlen jel tulajdonképpen: Jézus Krisztus.* 4. vers. „Jónás próféta jele”: Jézus halálára és feltámadására való utalás (Máté 12,

39—40). A világ eljövendő ítélő Ura előbb meghal és feltámad. Nincs külön bizonyítójel a gonosz és erkölcstelen emberiség számára meggyőzésül. *Hinni* kell a megfeszített és feltámadott Krisztusban. És nincs tovább!

HOMILETIKAI IRÁNY. A prédikáció kristályosodási pontja az esztendő kezdetére gondolva: *Az idők jelei.* A mai ember is olvas a természet és főként a történelem jeleiből. Új esztendő elején különösen sokan kutatják vizsgálva a látóhatárt: milyen időknek nézünk elébe? A háború vagy a béke vörösiik-e az ég alján? S miközben ez történik, az idők igazi jele mellett éppen úgy elnéz a mi korunk nemzedéke, mint Jézus generációja. Az idők jele ma is: Jézus Krisztus és mindaz, amit tesz. Aki őt nem veszi észre, végzetesen vak a mai idők és a jövő értelmével szemben, s tönkremegy majd ezen a vakságon. Mert nem számol azzal a Krisztussal, aki közeleg ítélni élöket és holtakat. A mai hitetlen és erkölcstelen nemzedéket sem győzi meg az Isten nyilvánvaló jelekkel. Az új esztendő előttünk álló ismeretlenségében a jelen eseményei figyelmeztessenek arra a Krisztusra, aki ítéletre közeledik. Az idők jelei Krisztus elé, a hit döntése elé állítanak.

A VASÁRNAP JELLEGE. Az eisenachi perikópapár az új esztendő kezdetének gondolatköréhez alkalmazkodik. Az evangélium: Az idők jelei és Jézus Krisztus. Az epistola (Jak. 3, 13—17): A jövő tervezetése és az Úr.

Vizkereszt

AZ ALAPIGE (Máté 3, 13—17) JELENTÉSE. A *jánosi kereszttség*: bünösök kereszttsége. Tulajdonképpen a megtérés szimboluma: azok keresztelkedtek meg vele, akikben a bünbárat és az új élet vágya megfogant (Máté 3, 6. 8.). Magában hordozta ez a kereszttség a bünbocsánat valóságát (Márk 1, 4). *Ádventi kereszttség*: magán túl mutat a jézusi kereszttségre, a kereszttyén kereszttségre, amely Szentlélekkel teli kereszttség (Máté 3, 11; 28, 19).

Eppen mert ez volt a jánosi kereszttség, akarja Keresztelő János megakadályozni Jézust a megkeresztelkedésben. 13—14. vers.

Mi hát tulajdonképpen *Jézus megkeresztelkedésének* értelme?

1. *Engedelmesség.* 15. vers. „Minden igazságot”: isteni üdvrendet (Lukács 7, 29—30: „Isten tanácsát” = végzését, tervét, akaratát). Isten üdvtervébe beletartozott Keresztelő kereszttsége, de Jézusnak általa való megkeresztelkedése is.

2. *Mások bünének vallása.* 14. v. Noha Jézus büntelen volt, mégis a bünösök mellé alázkodott, akik bünbárat jöttek megtérésre. Kereszttségében mások bünét hordozza. Közösséget vállal a bünösökkel. A bünösök kereszttségét veszi magára ő, a büntelen.

3. *Isteni dicsőségének és megváltói hivatásának kinyilatkoztatása.* 16—17. vers. A megnyilt ég: a *kinyilatkoztatás* jele. *Szentlélek száll reá.* „Mintegy galamb”: a „mintegy” kifejezi, hogy az összehasonlítás csak korlátolt mértékben érvényes; nem is annyira a galamb alakja, mint inkább az alásuhanási módja a hasonlósági pont. Jézus a Lelket eddig

is birta, de most messiási munkája kezdetén teljességében és kinyilatkoz-
tatásszerűen veszi. — A hang az *Isten szava*: ószövetségi messiási versek
csengenek vissza Istennek a Fia mellett tett bizonyosságtételében (Zsolt.
2, 7; Ézs. 42, 1). Jézus földi munkájának kezdetén, megalázkodásának
mélységes órájában történik páratlan istenfiúságának kinyilatkoztatása.

Alapigénk jelentősége belső kettősségben rejlik: amikor Jézus aláza-
tosan vállalja a bűnös emberekkel a közösséget, akkor lesz nyilvánvaló
róla, hogy a Szentháromság egyik személye.

HOMILETIKAI IRÁNY. Alkalmunk nyílik, hogy vízkereszt ünne-
pének neve tartalmat nyerjen prédikációnk által a gyülekezetben. *Jézus
keresztisége*: ez a témánk. *Egyik lehetőség*: elmondani azt, amit ez a
keresztiség Krisztusból megmutat. Így krisztológiai prédikáció bontakozhat
ki. — *A másik lehetőség*: Jézus keresztisége a mi keresztiségünk tündöklő
példája. Jézus keresztisége az első keresztyén keresztiség, mert benne van
az Atya, a Fiú és a Szentlélek. Ami itt történt, minden keresztiségben
— ha nem is ezen a páratlan módon — végbemegy: Jézus a mi kereszt-
ségünkör is magára vállalja a megkeresztelt bűnös vétkeket, Isten Szent
Lelke adatik, és az Atya gyermekének fogadja a megkereszteltet.

AZ ÜNNEP JELLEGE. A nap háttérében Jézus születése áll. Az
előtérben pedig három vonás: Isten megjelenése a földön (epiphania);
Jézus isteni dicsőségének felragyogása; mindkettő a pogányok számára
is történt (misszió). Az eisenachi epistola: Isten dicsőségének felragyog-
tatása a missziói szolgálatban Krisztus arcán.

Vízkereszt után 1. vasárnap

AZ ALAPIGE (János 1, 35—43) **JELENTÉSE.** Perikópánk János
evangélista elbeszélésében: *az első három tanítvány elhívása*. Két mozza-
natban közli:

1. *Az első két tanítvány: 35—40. vers.* Megkapó az a leheletszerű
finomság, ahogyan János apostol belerejtőzik ezekbe a versekbe. A két
tanítvány közül ugyanis — akiről itt szó van (35/b, 37. v.) — az egyik
maga János apostol, de csak a másíknak a nevét árulja el: Andrásét
(41. v.). Mindketten Keresztelő János tanítványai (35. v.). Az emlékezés
színességével megrajzolt jelenet: Keresztelő rámutat az arra járó Jézusra;
két tanítványa elszakad tőle és némán indul Jézus után; Jézus kérdésére
tartózkodási helye felől érdeklődnek („hol lakol?” az eredetiben: hol idő-
zöl? A Mesternek nem volt lakása, csak átmeneti szállása); Jézussal
töltik a délutánt és az estét (40. v. „tíz óra”: délután 4 óra).

2. *A harmadik tanítvány: 41—43. vers.* Egyikük: András, találkozott
a testvérével, Simonnal (az „elősző” hangsúlyozása mutatja, hogy *azután*
a másíku: János, találkozott testvérével, Jakabbal). Régi vágyódásának
teljesüléseként hirdeti neki: megtaláltuk a Messiást! Jézus a hozzá veze-
tett Simonról azonnal tudja, mire használhatja majd (köszikla!).

Nem tartozik az igehirdető feladatához, hogy egyeztetni próbálja
az első tanítványok elhívási történetét a negyedik evangélium és a synop-
tikusok között (v. ö. Máté 4, 18—22). Az előttünk lévő textust hirdetnünk

kell! S megtehetjük azzal a bizonyossággal, hogy az öreg János jól emlékezik vissza az első találkozás hatalmas élményére.

Összefoglalva: Krisztussal való találkozások vannak előttünk. Az elsőben jól látható indító rugó: a Krisztusról való bizonyágtétel (36. v.) és a belülről támadó, kereső vágy (37—39. v.). A másodikban a Krisztust már megtalált ember szerepe figyelhető meg a Krisztushoz vezetésben (41—43. v.). A Krisztussal találkozott ember azonnal misszionáriussá válik. Mindez azonban csak a látható emberi eszköz. Krisztus minden megtalálása mögött ott van Krisztus titokzatos, rejtett vonzása, a Szentlélek munkája.

HOMILETIKAI IRÁNY. Lásd homiletikai példánkat, kidolgozott igehírdetést jelen számunkban!

VASÁRNAP JELLEGE. Vízkereszt gondolat: Isten megjelent a földön. Ezt viszi tovább az eisenachi perikópapár. Az epistola (II. Kor. 6, 14—7, 1): Krisztus lakóhelye ezen a földön az egyház. Az evangélium: hogyan is támad Krisztus körül az egyház!

Vízkereszt után 2. vasárnap

AZ ALAPIGE (János 1, 44—52) **JELENTÉSE.** A szakasz két *tanítványi elhívást* tartalmaz. Az egyik *Filepé* (44—45. v.), aki Jézus közvetlen hívó szavára azonnal indul. A másik *Natanaelé* (46—52. v.), akit Filep bizonyágtétele ér el (46. v.); kételye támad Názáret prófétái ismeretlensége miatt (47. v.); de hitre gyúl, amikor megtapasztalja Jézusnak lelke mélyén és élete titkain áthatoló tekintetét (48—50. v.) Jézus ennél a csodálatos ismeretnél is nagyobb dolgok látását igéri neki: láthatja tanítványsága kezdetétől fogva, hogy Jézus állandó, töretlen, teljes kapcsolatban van az Istennel, — vagyis: ahol Jézus van, ott nyitva az ég (51—52. v. ö. I. Mózes 28, 12).

Megjegyzés: Az 51. versben nem lényeges annak találgatása, hogy Jézus akkor is látta, amikor Natanael egyedül tudta magát.

HOMILETIKAI IRÁNY. Prédikációnkban Natanael Jézushoz jutását vehetjük fonalul. Nem szabály, csak egy példa, hiszen Jézus mindenkit másként hív el (v. ö. Filep és Natanael elhívását!), de éppen a kételkedő, töprengő modern ember számára aktuális példa. Ugyanis benne a *becsületes kételyekkel ellenálló ember legyőzését* láthatjuk. Ez ad új vonást az előző vasárnapi igehírdetés hasonló témájával szemben, meg Jézus kereszttülhatoló tekintete. A kezdet: mások boldog bizonyosságától átfűtött bizonyágtétele — megtaláltuk Jézust. A döntő: személyes szembe kerülés Jézussal. A megrendítő: Jézus előtt megnyílik életem minden titka. A jövő: — még csodálatosabb dolgok ígérete a tanítványság útján. — Ha az ember helyett *Jézust* állítjuk a középpontba, aminthogy ebben a történetben is ő az egyetlen cselekvő: Jézus csodálatos úton, különbözőképpen hív magához embereket, legyőzi kételyeiket, teremt magának ma is követőket.

VASÁRNAP JELLEGE. A vízkereszt ünnepszak Krisztus dicsőségét állítja elénk. Krisztus rejtett dicsőségének megismerése: ebben foghatjuk össze az eisenachi evangéliumot és epistolát (I. Kor. 2, 6—16).

Hetvened vasárnap

AZ ALAPIGE (Lukács 10, 38—42) JELENTÉSE. Az *eredeti szöveg* több kiigazítást és elmélyítést ad. *40. versben*: a „foglatatos volt” az eredetiben szó szerint = tekintetét szüntelenül körüljárni, valamibe belemerülni, valamivel túlzottan foglalkozni. — „szüntelenül való szolgálatban”: pollé diakonia, sokféle szolgálat. Mártha tehát ezerfelé szakadt a sokféle munkában. — *41. vers*: „szorgalmas vagy” az eredetiben a merimnáó igével van kifejezve, ugyanazzal, ami Máté 6, 27—31-ben az aggodalmaskodást jelöli. A szó jelentésében együtt van a törődés és a gond két képzete. A magyar „gondoskodni” szó etimológiailag mind a kettőt tartalmazza, ma mégsem adja vissza a görög szót, mert a „gond” súlya lekopott a szó mai jelentéstartalmából. Ugyanebben a versben a „sokra igyekezel” a görögben: thorübázó, magát nyugtalanítani (thorübos: zűr-zavar, Márk 5, 38!). A 41. vers értelme tehát: Márta, Márta, sok gondot okozol magadnak és sok mindenért nyugtalanodsz. Semmiképpen sem dicséret, mint a Károli-szövegből gondolhatnánk. — *42. vers*: „Pedig kevés a szükséges, sőt csak egy: Mária a jó részt választotta, amely el nem fog vétetni tőle.”

Most nézzük a szakaszt tartalmilag!

Márta: sokféle szolgálatot végez Jézusért. Mária: csendes nyugalommal hallgatja Jézus igéjét. Éles kontraszt: a tétlen Mária és az ezerfelé szakadó Márta. Márta visszásnak találja a helyzetet és Jézus elé viszi. Jézus válasza: *az érette végzett, megfeszített szolgálattal szemben is az egyetlen szükséges és maradandó dolog ezen a világon — igéjének hallgatása*. Így is kifejezhetjük: Jézus szolgálatát elfogadni — előbbrevaló, mint neki szolgálni. Nem adni, hanem venni: ez a lényeg.

HOMILETIKAI IRÁNY. Jézus szavai nem irányulnak sem a munka, sem a keresztyén szolgálat ellen. De teljes élességgel mutatják meg, ami minden fölött való. Ne akarjuk az élet igehirdetésünkben letompítani. Még azzal sem, hogy azt mondjuk: Mária és Márta az igaz keresztyén-ség. Nem! Mária az igaz keresztyénség, csak ennek a jelenetnek folytatása kell, hogy következzen a szolgálatban. De most nem erről van szó.

Ha szolgáló, hívő keresztyének előtt beszélünk erről az igéről, akkor a keresztyén aktivizmus veszélyeire hívnánk fel a figyelmet: nem feledkezünk-e meg szolgálatunk hajszája közben Jézus előtt való elcsendesedésről?!

Gyülekezeti prédikációban inkább a mai élet hajszája, ezerféle gondja, törődése lehet kapcsolópont. Semmire sem érünk rá: legkevésbé a legfontosabbra. Pedig az élet egyetlen, igazi szükséglete: Jézussal való együttlét az igében. Csend, belső nyugalom, szent tétlenség kell hozzá. Milyen alkalmai vannak? Templom, csendes óra. Egyszer majd mindent elveszítünk, amiért ma fáradtunk s csak a Jézussal való közösség marad meg, ha ugyan volt az életünkben. Különös élességgel kell megmutatnunk, hogy amit Márta elvégzett, azt senki sem tette volna meg helyette; el kellett végeznie. És mégis egy a szükséges dolog. A mai élet sokféle gondja is valóságos gond. *Mégis, ezek felett is: egy a szükséges dolog.*

Prédikációvázlatul esetleg kínálkozik: Hajszott órák — Csendes órák — Maradandó órák.

A VASÁRNAP JELLEGE. Bőjtelő már nagypéntek és húsvét felé fordul. Az eisenachi evangélium ezt fejezi ki: Az embernek Fia nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem ő szolgáljon! Az epistola (Fil. 1, 27—2, 4) a keresztyén élet másik, aktív oldalát mutatja meg ugyan-csak bőjti vonatkozásban: szenvedés Krisztusért és mások hasznának keresése.

Homiletikai példa

Ebben az évben a Lelkipásztor havonként egyszer prédikációt is közöl, különösen az egyedül szolgáló lelkésztestvérekre tekintettel, akiknek nincs alkalmuk, hogy tanulhassanak mások igehirdetési módjából. A közlendő prédikációk íróit különböző jellegű gyülekezetekből és különböző veretű igehirdetőink közül kérjük meg azzal, hogy a prédikációjuk készítésénél saját gyülekezetüket tartsák szem előtt. Ezért hozzuk az egyes prédikációk előtt a szóbanforgó igehallgató gyülekezet rövid helyzetrajzát. A prédikációk tehát nem mások elmondására szántak. A cél: egymás homiléziséből meg-látni, hogyan prédikál a mai evangélikus lelkész, s belőle indításokat venni.

Vizkereszt után 1. vasárnap

AZ IGEHALLGATÓ GYÜLEKEZET HELYZETRAJZA: *Békéscsaba 30,000 lelkes nagy alföldi gyülekezetünk. Két nyelvű. A tót istentiszteletre inkább öregek s mind földművesek járnak. A magyar istentiszteletet látogatói kis részben értelmiségiek, nagyobb részben iparos, munkás és földműves egyháztagok. Javarészt fiatalok. A gyülekezet nem úgynevezett fel-ébredt gyülekezet. A lélekszámhoz viszonyítva a templomlátogatás elég gyöngye. A szolgálat lelke hiányzik. Nagy a mozdulatlanság.*

A megtalált Messiás

János 1, 35—42.

Kedves Testvéreim! Ha a keresztyén életet egy úthoz hasonlítjuk, akkor az olyan út, melynek egyik végéről elindult Jézus, hogy megkeresse az elveszett embert, a másik végéről pedig elindult az ember, hogy megkeresse a szabadító Messiást.

Hogy Jézus keresi az embert, nem új dolog. Maga mondta: azért jött, hogy megkeresse és megtartsa azt, ami elveszett. Az elveszett juhról és az elgurult drachmáról szóló példázatok is arról szólnak, hogy Jézus keres minket.

Mai igénk a keresztyén életűnek azt a másik részét mutatja meg, amelyen járva: az ember találja meg Jézust. Keresztelő János két tanítványa, András és társa ujságolják el Simonnak: „Megtaláltuk a Messiást!” E szavakból érezni lehet az örömet, mely szívüket feszíti, melynél nincsen nagyobb.

Mert nagy öröm az, amikor a kincskereső rábukkan az arany lelőhelyére. Nagy öröm az, amikor az édesanya rátalál elveszett gyermekére. De mindennél nagyobb öröm az, amikor a kárhozat fenyegette bűnös ember megtalálja Krisztust.

A kérdés, amellyel most foglalkozni fogunk, így hangzik:

Hogyan található meg Krisztust?

Ily kérdések felvetésekor a keresztyén ember is rendszerint receptet kíván. Pontos, részletekbe menő előírást arra nézve, hogy mit kelljen tennie. Már pedig a keresztyén életnek s így Krisztus megtalálásának sincs receptje. Nem kíván recept lenni az sem, amit a következőkben fogunk hallani. Bizonyos azonban, hogy mai szent igénk mégis nagyon fontos tájékoztatást nyújt nekünk a Krisztust megtalált ember útjáról.

Hogyan található meg Jézust?

1. *Várnom kell őt.* Azok, akik a Jordán melletti pusztaságba beledőltek a maguk nagy örömet: „Megtaláltuk a Messiást!” — Keresztelő János tanítványai voltak: András és társa. Róluk ígünkben ez áll feljegyezve: „Másnap ismét ott állt vala János és keltő az ő tanítványai közül.” Figyeljük meg jól: „Másnap ismét...” Vagyis már tegnap is, talán azelőtt is már régóta ott álltak és vártak. Vártak nem a vak véletlenre, nem a jó szerencsére, hanem vártak Arra, akiről Keresztelő János így szólott: „Ő az, aki utánam jó, aki előttem lett, akinek én nem vagyok méltó, hogy saruja szíjját megoldjam.” (Ján. 1, 27.) Vártak Krisztusra.

Ez a várás a Krisztus utáni emésztő vágyakozást jelenti. A Messiást az találja meg, aki vágyik utána, aki kívánja őt. Aki nem nyugtatja meg magát azzal, hogy hiszen lehet Krisztus nélkül is élni, hanem aki boldogtalannak érzi magát Jézus nélkül. Testvéreim! Nézzünk a szívünkbe és mondjuk meg igazán: Van-e bennünk ilyen sóvárgó vágy Krisztus után? Vagy talán megvagyunk elégedve, hogy van kényerünk, a nagy világegésben is megmaradt nyomorult életünk, sőt még öröm is akad naponként a számunkra? Krisztust ilyen lélekkel megtalálni nem lehet. Csak kitartó, emésztő várakozás után, ahogyan az agg Simeon, Anna a prófétaasszony és itt András és tanítványtársa vártak reá.

2. *Hallgatnom kell a bizonyágtevő szóra.* András és társa akármily emésztő vágyat hordtak is szívükben Jézus iránt, soha meg nem ismerték volna őt, ha nem hallják Keresztelő János bizonyágtételét: „Ímé az Isten Báránya!” Nem ismerték volna fel benne a Megváltót, mert bennük is bizonyosan a Messiás zsidó elképzelés szerinti képe élt. Katona-Messiást, nemzeti hőst vártak, aki seregek élén érkezik — diadalmasan ül bele a régi királyok dicső trónjába.

Már pedig Jézus nem ilyen volt. Nem seregek élén, hanem magányosan, gyalog, egyszerű ruhában alázatosan jelent meg előttük a pusztában. Hogy mégis ő a Messiás, a Krisztus, ezt András és társa csak úgy tudhatták meg, hogy Keresztelő János bizonyágot tett ő róla.

Igen! Ahhoz, hogy valaki megtalálhassa a Megváltót, szükséges róla szóló bizonyágtétele hallania. Hallania kell az ígét. Bedugott füli ember nem találhatja meg Krisztust és az sem, aki hallgatja ugyan a Krisztusról szóló bizonyágtétele, de — mert esze nem tud vele mit kezdeni — nem hisz neki. András és tanítványtársa is ugyancsak ámulhatott, amikor hallották a bizonyágtévő szót, hogy ez a Krisztus. Hiszen inkább hasonlított vándorra, mint dicső Messiásra. És mégis hitték a bizonyágtévő szónak. Le tudtak mondani a maguk elképzeléséről, meg tudtak alázkodni a ige előtt és így jutottak el Krisztushoz.

Jó ezt így látni. Az igehirdetés, a prédikáció, a gyülekezeti istentisztelet ma sem fölösleges valami. Nem üres szertartás, hanem bizonyágtévés Krisztusról és így drága lehetőség számunkra: ezen keresztül megtalálni a Messiást.

3. *Indulnom kell utána.* Valakit messziről meglátni és felismerni még nem jelenti a vele való találkozást. Ha csak annyi történt volna, hogy András és tanítványtársa meghallgatják Keresztelő János bizonyágtévő szavát, rápillantanak Jézusra s azután engedik továbbmenni őt, akkor Simonnak nem jóságolhatták volna örömmel: Megtaláltuk a Messiást!

András és társa azonban nem elégedtek meg ezzel, hanem amint a bizonyoságtévő szó nyomán ráismertek Jézusra, azonnal elindultak utána. Nyomába szegődtek, Otthagyták Keresztelő Jánost — eddigi életüket — és mentek Jézus után, mentek lakására és ott is maradtak nála.

Igen! Ez kell. Követni a felismert Jézust, Követni úgy, hogy szakítók a régi élettel. Követni úgy, hogy elhagyok mindent, ami régi, ami bennem Krisztus nélkül való s magamat életre-halálra odakötöm Jézushoz. Nem könnyű dolog ez. Nem volt könnyű Péternek sem otthagyni a hálót, nem volt könnyű Máténak sem otthagyni a pénzváltó asztalt és nem volt könnyű Zakeusnak sem szakítani a régi anyagias élettel. De meg kellett tenniük mégis, ha el akarták magukról mondani, hogy: Megtaláltuk a Messiást.

És meg kell tennünk nekünk is. Neked is Testvérem és nekem is, El kell indulnunk a Krisztusról szóló bizonyoságtétel alapján felismert Jézus után.

No és mi következék azután? Mert valaminek nyilvánvalóan következnie kell. A Krisztussal való találkozás egészen természetesen oly hatalmas esemény a bűnös ember életében, hogy annak nyomán ott sok minden felfordul, másképpen lesz, mint addig volt.

András és társa esetében Krisztusra találásuk után az következett, hogy mindketten Krisztus szolgálatába szegődtek. Nem dédelgették magukban a boldog élményt, hogy látták a Messiást, hanem azonnal munkába álltak és szolgálni kezdték néki. Mert érezték, hogy Krisztus országa érdekében sok-sok elvégzendő munkára van szükség. Érezték, hogy Jézus mit sem nyer csendesen álmódzó vagy hangosan lelkendező tanítványokkal. Neki munkások kellene, akik szolgálnak néki.

Testvérem! Azt mondod, hogy te is felismerted Jézusban a Megváltót, a Messiást? Azt mondod, hogy te is már elindultál nyomában? Nagyon jó. De akkor te se elégedj meg azzal, hogy magadban örvendezel azon, hogy megtaláltad a Messiást, hanem indulj szolgálni néki. Nézd! Olyan nagy ez a mi gyülekezetünk. Olyan sokan vannak benne, akik nem tudják, nem érzik, hogy kicsoda számukra Krisztus. Olyan sok bizonyoságtévőre van szükség, akik úton, útfélen hirdetik: Jézus nélkül nincs élet, Jézus nélkül nincs üdvösség. Állj be te is ezeknek a bizonyoságtévőeknek a sorába, hogy ne csak szájjal valljad, hanem ételleddel is bizonyítsd, hogy megtaláltad a Messiást. Ámen.

Dedinszky Gyula.

Néhány szó egy esztendő után az „Igehirdető műhelyé”-ről

A Lelkipásztor a vasárnapi igehirdetések segítségével, *textus-előkészítést* nyújtottak a lelkészek saját meditációjához és prédikáció-készítéséhez. Vannak lelkésztestvérek, akik szívesebben vették volna e helyett kidolgozott igehirdetések közlését. Erre a Lelkipásztor *helyszüke* miatt sem vállalkozhat. Kész prédikációk oly terjedelemben vennék igénybe a lapot, hogy a püspöki körlevél mellett szinte alig maradna hely más cikk számára. Annak pedig, hogy lelkészi karunk a szaklapjától *mást* is vár mint elkészített vasárnapi prédikációkat és egyházközigazgatási sajtót, az inflációs időkben igehirdetés-anyagra és körlevélre kényszerüleg összeszugerodott Lelkipásztorral kapcsolatban sokan kifejezést is adtak. — *Elvi szempontból* is kérdéses kész prédikációk közlése: az igehirdető nem takaríthatja meg magának a textusával való személyes és gyülekezeti felé forduló belső tusakodást, de — ha igazi igehirdető — nem mellőzheti ezt megelőzően az alapige megértésével való exegetikai bírkózást sem. — Nem feledkezhetünk meg arról a sok *kritikáról* sem, amí még annakidején a Lelkipásztor prédikációival kapcsolatban elhangzott, s hogy akkor a lelkészi kar széles köreiben talált örvendetes fogadtatásra az alapige üzenetét megragadni próbáló néhány soros összefoglalás. —

Ami a *prédikáció-közlésnek helyes szempontja*, azt a jelen számunkban közölt „homiletikai példa” bevezető soraiban érintjük s ezt egy-egy teljes prédikáció közlésével szolgálni is kívánjuk. *Levita-tanítók kezébe* pedig posztillás-könyvet igyekezzünk adni: Kiss Samu lelkész tollából máris van ilyen, s kiadás előtt áll többek írásából újabb posztillás-könyv az „Élő Víz”-nél.

Mi volt már most az „Igehirdető műhelyének” a célja? Olyan segítség, amely a vasárnapi igehirdetés szempontjából még magában kevés, de elengedhetetlen és döntő. Amit „*az alapige jelentése*”-ként próbáltunk nyújtani, nem akart több lenni a textus exegetikai megvilágításánál. Még pedig nem versről-versre haladva, hanem összefoglalóan, tartalmilag, gondolati egységében. Ha valaki úgy használta ezeket, hogy prédikációra való készülés előtt szemeivel átfutotta: milyen gyakorlati gondolatokat adhat igehirdetésemhez? — azt hiszem, nem sok hasznát vette. Nem ezért készült. Ahhoz azonban jó volt, hogy a textus az eredeti értelmében világosan és félreérthetetlenül álljon az igehirdető előtt. Aki kész volt a textus értelmével bírkózni, annak bizonyára megtette azt a szolgálatot; megőrizte az alapigét félreértő vagy igeellenes prédikációtól. Az „*alapige jelentése*” tehát nem akart „meditáció” lenni, ami már az ige gondolatainak a gyülekezetre való alkalmazását jelenti.

Az utána következő „*homiletikai irány*” néhány gondolatot, járható vágányt akart mutatni a prédikációhoz. Ezekkel volt a szerkesztő legelégedetlenebb. Ennek a részletnek a prédikáció kialakításához döntő gyakorlati szempontot kellett volna adni. És ezt a feladat nehézsége miatt sokszor nem tudta teljesíteni. (Őszinte vallomásként hadd mondja meg a szerkesztő, hogy az elmúlt esztendőben két ponton volt állandó megoldatlan birkózása: a helyszűkével, ami miatt programmjából hol ezt, hol amazt kellett elhagynia; és az „*igehirdető műhelyével*”, amelynek fogyatékoságain nem tudott jobban segíteni.) De ez sem akart teljes meditáció lenni!

Az elmúlt év tapasztalatai alapján a következő számtól kezdve az „Igehirdető műhely”-ben két változtatást szeretnénk a cél jobb megközelítése érdekében végrehajtani. Az egyik: személyi. Ne egyesek, hanem kisebb munkaközösségek készítsék! Újabbán egyre több alkalommal tapasztalom, hogy milyen áldott dolog a közösség — az igével kapcsolatos munka szempontjából is. Az „*igehirdető műhelyét*” a következő számtól kezdve közös előkészület gyümölcseként várom. Hiszem, hogy azok a kisebb gócpontok, ahol néhány, exegézissel, továbbá gyakorlati igehirdetéssel foglalkozó lelkész könnyen találkozhat, vállalják majd kérésemre ezt a jelentős szolgálatot: irányítást és támogatást adni a magyar evangélikus lelkési kar folyó igehirdetésének. Már úttörés is van előttünk: két hónappal ezelőtt, amikor az országos vasárnapi iskolai munka kiadott heti vasárnapi iskolai vázlatait szerettük volna megjobbítani, elkezdtük ott is a közös munka alkalmazását, és a kezdeti jelek szerint, nem hiába. Az igehirdetés előkészítésére is érvényes: „Ahol ketten vagy hárman egybegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük.”

A másik tervezett változtatás: *tárgyi természetű.* Az alapige elengedhetelen exegetikai megvilágítása, központi gondolatának megfogalmazása mellett, meg kell próbálnunk *valódi meditációkat* is nyújtani, azaz az ige mai alkalmazására indításokat adó, az alapige gondolatai felett elmélkedő gondolatsort.

Kérem ehhez minden lelkésztestvérem imádságát és tanácsát.

Szerkesztő.

Egyházunk 1948-ban

Történelmi helyzet

Az egyház igazi magatartásának titka: „*nem e világból, de ezen a világon.*“ Ebből a feszültségből ered az egyház minden gyötrelme és kötelessége, keresztje és programja. Ha az egyház megfélemedezik a főpapi imádság tételének első feléről, korszellem és történelmi erők játékszerévé válik. Ha megfélemedezik a második feléről, elefántesontoronyba gubózik. Ezért egyházunk helyzetének és feladatainak ebben az évben sorra kerülő felmérésénél az első kérdés: milyen világban él ma?

Erre a kérdésre a feleletet úgy keressük, hogy megpróbáljuk a jelent „*feülről*“ nézni. Messzebből, mint a napi politika nézőpontja. Közben *tényeket* kell számba vennünk. Tehát nem a jövő alakulását kutatjuk. Az egyháznak tilos a holnap gondja. — Amit elmondunk, nem ujság. De éppen ezért sokak látása olvadt benne egygyé.

1. ELŐSZÖR IS A LEGTÁGABB LÁTÓHATÁR: AZ EMBERISÉG.

A világ, borzalmas hatásában szinte mindenüvé elérő háborútán, kínzó nemzetközi feszültségek kiegyenlítetlenségében él. A béke galambja riadva vergődik vésteljes felhők alatt. Előttünk van egy világ, amelynek nincs nyugalma. És ez a tény vibrálóvá teszi az egyház körül is a levegőt: a bizonytalanság, a félelem rezeg keresztül a mindennapi életen szinte világszerte.

Számol-e a magyar evangélikus egyház ezzel a történelmi helyzettel?! A vele való számolás belenyúlhat a legmagasabb egyház-kormányzati intézkedésekbe és a legfélreesőbb lelkipásztori beszélgetésekbe. Számolni a *ma* alkalmával! Számolni a *holnap* bizonytalanságával! Számolni az emberek belső *nyugtalanosságával*! Számolni a széthullott, feldúlt világban az imádkozó szolgálat és az ökumenikus kapcsolatok egységesítő erejével!

2. AZUTÁN A SZÜKEBB LÁTÓHATÁR: HAZÁNK.

Magyarország mai helyzetét *három tényező* szabja meg: 1. a végtetes háború. Ez a múlt tényezője; 2. a keleti nagyhatalmi érdekszféra. Ez a jelen külső tényezője; 3. a forradalmi szocializmus. Ez a jelen belső tényezője.

Végeredményben *átmeneti helyzetben* vagyunk: vértelen, de irányított szellemi, társadalmi, gazdasági és politikai átalakuláson megyünk keresztül, amely a régi feudális Magyarországból vezet a forradalmi szocializmus új berendezkedése felé. Ez a mondat nem jóslat; egyszerűen csak megállapítása annak az irányznak, amely felé ma az események tölulnak; a nyíl hegyé állásának világos látása. Nem érkeztünk el ponthoz hazai viszonylatban. Aki figyeli a közéletet, a szellemi jelenségeket, intézkedéseket, erőhatásokat, meg-

nyilatkozásokat, annak látnia kell a tovább folytatódó átmenetet — mai egyszerű nyelven kifejezve — balra.

Ebben a hazai történelmi helyzetben milyen állást foglaljon el magyarországi evangélikus egyházunk? Ez a kérdés nemcsak püspöki megnyilatkozások kérdése; tulajdonképpen minden lekipásztor szembe kerül vele kiesiben a maga területén. Néhány féltő gondolatot szeretnék egyházunk lelkiismeretére helyezni:

a) *A magunk evangélikus magatartását kell megkeresnünk!* Ez pedig valami egészen más, mint ami a római katolicizmus, de más, mint ami a kálvinizmus strukturájából következik.

Aki egy kicsit is ismeri a római katolicizmus elméletét és történetét, világosan láthatja, hogy Róma sohasem adta fel politikai hatalmi igényét. A politikai katolicizmus elvi és történelmi világgjelenség. Ma is ez történik Magyarországon. A római katolikus egyház egyes, nem is jelentéktelen képviselőin keresztül lényegileg szembe vetette magát a mai magyar történelmi helyzettel politikai szempontból. Nem konjunktura-érdekből, hanem hitvallásos meggyőződésből, ezen az úton nem mehet vele egyházunk. A politikai hatalmi keresztyénség gondolata az igazi egyháztól merőben idegen gondolat. Sokunk aggodalma, hogy az utóbbi évek hivatalos evangélikus egyházi megnyilatkozásaiban sokszor nem tűnt elő eléggé az a belső távolság, ami bennünket elválaszt a római katolikus állásfoglalástól. Tudom jól, hogy ennek az éles különbségnek feltüntetése nem könnyű sem elvileg, sem gyakorlatilag. Nem könnyű, mert sok kérdésben az evangélikus egyháznak is tiltakoznia kell a római katolikus egyházhoz hasonlóan, csak hogy egészen más szempontból és egészen másként. Ezt az egészen más szempontot és ezt a máskéntet pedig nehéz úgy elmondani, hogy mindenki világosan értse. Nem könnyű az evangélikus álláspont különbözőségének feltüntetése azért sem, mert egyházdiplomáciai érdekek szólnak közbe: a kicsi evangélikus egyház szavának nagyobb súlyt keresnek a katolikus szócső hangjához társulva. Nem könnyű azért sem, mert bizonyos pontokon valóban összeköt bennünket a keresztyén igazság és ezeken a pontokon nyugodt szívvel szólhatunk együtt. Nem könnyű végül azért, mert hivatásunk számottevő része tapsol a hazai római katolicizmus politikai állásfoglalásának. Nem könnyű és mégis meg kell keresni a külön evangélikus magatartás félreérthetetlen módját. Isten előtt való felelősségünkön kívül az is készíthet erre, hogy politikai tényezők ne vonhassák egy elbírálás alá egyházunkat a politikai katolicizmussal.

A kálvinizmus magatartása is más színezetű, mint a lutheranizmusé. Erről sem feledkezhet meg egyházunk a mai magyar történelmi helyzetben. A kálvini theokrácia az evangélikus látás szerint tovább megy azon a határon, ameddig az egyház a világ kérdései-

ben elmehet, s a „nem e világból, de ezen a világon“-tétel egyensúlyi kettős igazságában a második oldalra több hangsúlyt tesz. A magyar református egyházban is megfigyelhetők voltak hol halványabban, hol erősebben oly jelenségek, amelyek a mai magyar jelenbe eselekvőbb bekapcsolódást mutattak, mint amennyire az evangélikus magatartás elmehet a világgal szemben. Az evangélikus álláspont megkeresése a kálvinista strukturából fakadó magatartás vonzása közben szintén nem egyszerű. Mégis feladatunk. És ez nem testvérietlenség. Sőt ez az igazi ökumenicitás. Az ökumenicitás nem uniformizálás, hanem a különböző egyházak sajátos jellegükben való összefogása. Összefoglalva tehát: a mai magyar helyzetben *világos evangélikus utat!*

b) *Nem lehet egyházunk a régi világ visszasírója.* Egy kétségtelen: azt a világot az Isten megítélte. Ezt látnunk kell, függetlenül a mai rendszerrel kapcsolatos egyéni rokonszenvtől vagy ellenszenvtől. És függetlenül egyéni érdekektől vagy veszteségektől. Amikor ezt valljuk, nem adunk placet-et semmire, ami ma rossz és nem bálványosítja a mai Magyarországot. Anélkül, hogy azt mondanánk: a mai Magyarország világos, azt kell mondanunk, hogy a régi Magyarország sötét ország volt. Sötét volt többek között éppen a szociális kérdésben. Akkor is mondtuk — talán túl halkán —, hogy az úri gőg és a szociális igazságtalanság nem Isten szerint való. Azóta a történelem kereke lefelé fordult, zokkal, akik akkor hatalmon voltak és tehettek volna ellene valamit. Lehetetlen meg nem látnunk ebben a lefelé fordulásban az Isten ítélő kezét. Bár a középosztály és a felső osztály sorsában emberi szempontból ártatlanok is szenvednek, ez nem változtat azon a tényen, hogy egyházunk nem kívánhatja vissza a régi Magyarországot a maga bűneivel.

Ez az állásfoglalás nem népszerű, mert sokan vannak egyházunkban, akik a régi világból ma nagyot zuhantak. És most itt jön megint az egyház paradox magatartása: nekünk a zuhanókkal együtt kell éreznünk, gondjaikat magunkra vennünk, könnyeiket felfognunk, kezüket pásztori szeretettel megsimogatnunk, — de közben nem visszasírni velük a régi világot! Tehát: *Pásztori szolgálatot, de —* hogy a közérthetőség kedvéért ismét divatos szót használjak — *ne politikai reakciót!*

c) *Bátor igehirdetés a mai magyar jelenben!* Ez az egyházi magatartás pozitívuma és ez a legnehezebb. Íme, néhány jelenség, amely igét követel.

Szellemi jelenség: a történelmi materializmus. Tessék figyelemmel kísérni napilapokat, folyóiratokat és szinte iskolás fogalmazásban áll elénk ez a szellemi irányzat. Persze, nem jelenségeknek hirdetjük az igét, hanem az embereknek. De az emberek benne állnak ebben a szellemi árbán s nekünk a tiszta tanítással kell felfegyveroznünk őket önmagunk szellemi kísértéseire, mások hitének a védésére, lelke-

nek meghódítására. Nő fel például — különösen a népi kollégiumokban — adottságában friss és tettekész ifjúság. Sokkal kiválóbbak és sokkal többen vannak, mintsem gondolnánk. Felnő a modern szekularizmusnak ebben a tipikus gondolatvilágában. Mit teszünk feléjük az igével?!

Társadalmi jelenség: az osztálygyűlölet és az erkölcsi kötelékek meglazulása. Az utóbbihoz néhány magyarázó szót. Ne áltassuk magunkat: a társadalom sohasem él a 10 parancsolat szerint. De a 10 parancsolat *tudata* lehet erősebb és lehet gyengébb, vagy lehet teljesen szétomlott. A mai magyar társadalomban a 10 parancsolatnak törvénye felbomló állapotban van a köztudatban. Meri-e a lelkipásztor igehirdetésben és lelkipásztori beszélgetésben Isten törvényének szentségét konkrét esetekre nézve is hirdetni és képviselni?!

Politikai jelenség: a hatalom démonítása. A hatalomban mindig ördögi erők rejlenek. Ha valaki a hatalmat nem Istenben megkötött lelkiismerettel gyakorolja, a hatalom démonikus erői kiszabadulnak és a hatalom birtokosát a hatalom megszállottjává teszik. A démonikussá lett hatalomból így törnek elő a bosszú fúriái, a kegyetlenség ördögei, az erőszak eszközei, az igazságtalanság szelleme, főként a hatalomnak az egyéni érdek céljára való felhasználása, a közösség szolgálása helyett. Ez eddig etikai elvi megfontolás. A gyakorlati kérdés azután: Nem lát-e az egyház itt vagy amott ilyen jelenségeket? Helyezze bátran az ige fényébe! Nincsenek-e a gyülekezeti lelkipásztorok hívei között olyanok, akiket ez a démonítás hajt?! Hol van hát ajkukon az ige hatalma, amelyet kaptak, hogy „ördögöket űzzenek“ (Márk 16. 17.)?! Tudom, hogy nehéz, mert itt nem arról van szó, hogy bibliai verseket elismételjek, hanem annak ma hangzó igévé kell válnia; gondolatokká, mondatokká, amelyeket elmondok, akinek el kell mondanom, nem törődve, hogy ördögösként nem ront-e nekem is.

Tehát: ige, ige, szóban és írásban, szószéken és otthonokban, ige nem a távollévőknek, hanem az éppen jelenlevőknek, ige az egész magyar élet belső kavargásában! Még pedig végeredményben: az *evangélium* igéje. Mert ne felejtsük, a legnagyobb, amit adhatunk a mai magyar történelmi helyzetben népünknek: a személyes Megváltó, Jézus Krisztus. Igehirdetésünk csak annyiban lehet „aktuális“, a mai jelenségekbe beállított, amennyiben azzal is Krisztus felé mutatunk. Hiszen az ő valóságos belépése ma élő emberek életébe, ez a legaktuálisabb kérdés és megoldás.

A *többi* pedig, a politikai helyzet alakulását, a világ és hazánk külső sorsát, belső események fejlődését reághagyhatjuk bizodalmas hittel a történelem Urára. Az egyház a kormánykérdet átengedi Annak, akitől, aki által és akire nézve vannak mindenek.

A világ történelmi helyzete, hazánk történelmi helyzete után végül:

3. AZ EGYHÁZ JELENE.

Mi a „ma“ az egyház számára? A *bűnbánat ideje*. Van elég okunk az egyház bűnbánatára. A bűnbánat tükre azonban nem lehet más, csak az egyháznak az igében megrajzolt lényege és feladata. Az egyház bűnbánati önvizsgálatának két kérdése van: Mi az egyház? és: Mennyiben *nem ez* az egyházam az én és sokunk vétke miatt? Isten előtt kell számbavenni mulasztásainkat: az egyház vezetőinek és lelkészeinek, hogy miben nem voltunk hűek az elmúlt évtizedekben és mivel torzítottuk egyházunkat mindmáig. — A ma az egyház számára azután: *kegyelmi idő*. Meghosszabbított az egyház nyugodt életlehetősége. Nincs keresztyénüldözés, s nem szenved véresen az egyház. A kegyelmi idő drágaságát növeli, hogy a keresztyénellenes erők fokozódnak. A kegyelmi idő azt is jelenti, hogy a ma nagy lehetőségeket tartogat. Az ilyen ízzó idők különösen alkalmas kohóivá válhatnak az ébredésnek. Fehérek a tájak számára: az *utolsó idők transzparenssei*. Végül a mai idők az egyház számára: az *utolsó idők transzparenssei*. A jelek figyelmeztetően villannak. A vajudó fájdalmak sűrűsödnek a világ életében. Antikrisztusi jelenségek támadnak. Az egyháznak számíthatásoktól mentesen, de az idők jeleire figyelve számolnia kell az utolsó idők lehetőségével. A történelmi helyzet az egyház számára eszkatológikus.

* * *

Egyházunk történelmi helyzetének és szükséges magatartásának fenti vázolásában tulajdonképpen *két hajtó motívum* dolgozott, és semmi más. Az egyik: az *evangélikus egyházfogalom*. A körvonalazott látás helyességét az dönti el, hogy megáll-e az az egyházfogalom, ami a megállapítások mögött húzódik. Magatartásunk és helyzetlátásunk Isten szerint való volta azon fordul meg a mai világban, hogy tudjuk-e igazán, mi az egyház és őrizzük-e az egyházat egyháznak. A másik: a *keresztyén realizmus*. A körvonalazott látás helyességét az dönti el másodsorban, hogy valóságosan látja-e az eseményeket, a mai jelent, kendőzés és előfeltételek nélkül. Amíg valaki ködben jár, illúziókra épít, délibábokat kerget és nem az éles valóság után tájékozódik — nem juthat el a dolgok, az események, a történelmi helyzet helyes keresztyén megítéléséhez.

Isten mentse meg egyházunkat a jelen helyzet teológiátlan és valótlan megítélésétől!

Veöreös Imre.

Egy kiadatlan Reményik-vers

1936 őszén Barth Károly előadásokat tartott a kolozsvári református fakultáson. Ez az alkalom készítette Reményik Sándort, hogy versével a protestáns teológusokhoz forduljon. A vers témája azonban régen mozgott már benne. Barth nevét gyakran hallotta a fakultás tanáraitól, akikkel bensőséges kapcsolatban állott és jó barátjától, lelkipásztorától: Járosi Andortól is. Hiszen a kolozsvári teológia reagált talán legelőször a magyar teológiák közül a Barth által megindított teológiai eszmélkedésre. Egyszer magam voltam tanuja, amint Reményik panaszkodott, hogy ő nem érti, mi a „dialektikai teológia”. Fogalmilag nem is tisztázhatta ezt a maga számára, de *hogy költői lelke világosan látta meg, mi a kultúrprotestantizmus és a reformáció értelmében vett protestantizmus közötti a különbség, arról éppen ez a verse tanuskodik.*

Némi szorongással engedem át a nyilvánosságnak ezt a kiadatlan költeményt. Szövegét annak idején Járosi Andortól kaptam meg és ő nem akarta közzétételét. Félt, hogy félreértik. Magam is félek ettől. Ha valaki akarja, könnyen fordíthatja ezt a verset Reményik ellen is, meg a Barth nevéhez kapcsolódó teológiai megújulás ellen is. Mégis úgy érzem, hogy már most — tehát abban az időben, mikor még félreérthető ez a vers, *közzé kell tenni, hogy szolgálatát elvégezhesse.*

Szolgálatát főleg a következőkben látom: *Megdöbbenő pontossággal mutatja meg a teológia régi és új iránya közötti különbséget.* Ilyen világosan csak az láthat, aki számára az Ige az életnek a kenyere. — Még megdöbbenőbb az a merészség, amellyel megrajzolja, *miként fut az elvilágiasodott protestantizmus a felvilágosodás, idealizmus és nacionalizmus szolgálatán át szükségszerűen az „Isten ellen protestáláshoz”: a nihilizmushoz.* — Megerősít az Igébe vetett hitünkben, hogy az valóban az élet kenyere. — Az Ige számára *süket* az emberi fül. Nem kapcsol rá. De Istennek van hatalma arra, hogy *áttörje* a süketiségünket. — Nyugtalanít és sürget, hogy *ne maradjunk teológiánkkal dolgozószobánkban*, s még inkább, ha onnan kimegyünk, ne az új teológiával, annak fogalmaival, hanem *az általa felfedezett Igével* közeledjünk a süket fülekhez; bízva abban, hogy a hit, amely képes az élet kenyerét elfogadni, nem Isten önkényének, hanem kegyelmének ajándéka.

A kolozsvári teológiai fakultás Erdélynek román uralom alá kerülésekor tért át teljes tudatossággal az Ige teológiájára. Azon igyekeztek, hogy az élet minden területén az az Ige legyen mértékadó; „Ki nem tudás, művészet, magyarkodás, Nem kultúra s nem pedagógia, Nem eszköz többé, hanem cél maga...” Tették ezt akkor, mikor *válságba jutott az egész erdélyi magyar művelődés, az egyház intézményei, mindenekelőtt az iskolák.* Merték hirdetni, hogy *az egyház nem pusztá keret, amelybe magyar lelkeket lehet belementeni és nem pusztá eszköz a magyar művelődés szolgálatában.* Tették ezt nem azért, mert nem volt szívük ügye az iskola és a művelődés kérdése, hanem azért, mert mindent, amit szívük ügyének éreztek: egyházat, iskolát, magyar művelődést az Ige fényébe állítottak. Több közül volt a kultúrához, mint azoknak, akik félték a kultúrát az Ige fényébe helyezni. Az események is azt igazolták, hogy a magyar művelődés ügyének, az iskolák ügyének nagyobb szolgálatot tett az az egyház, amely az Igéből igyekezett megújhódni, mint az, amelyik mindenek előtt keret akart lenni. Hogy ezt a kérdés-csoportot is felveti előttünk Reményik verse, az talán ma legnagyobb szolgálata.

Elkéstetek

SZÓ A PROTESTÁNS THEOLÓGUSOKHOZ

Elkéstetek, elkéstetek vele,
 Az Igével, ki élet kenyere,
 Ki Evangélium és semmi más,
 Nem tudás, művészet, magyarkodás,
 Nem kultúra és nem pedagógia,
 Nem eszköz többé, hanem cél maga,
 Ki szabadelvű emberség helyett
 Istennek állít magas trónhelyet,
 Kinek választóvize Jézus vére
 A kárhozatra, vagy az üdvösségre,
 Ki minden ember-eszményt kevesel,
 S az ifjakat magához vonja fel.

Elkéstetek, elkéstetek vele,
 Süket fülembe hogy jusson bele?
 Mit értsek belőle, ki hajdanában
 Jártam egész másfajta iskolában?
 Nekem kongó szavak csupán ezek —
 Ti azt mondjátok: ősi fegyverek.
 Forgatták rég a Reformátorok.
 De eltemette százados homok — —
 Már dédapám e homokon futott.
 Pedig ezernyolcszáznegyvenkilencebe
 Tiszakerület szuperintendense.
 A trónfosztó szózathoz szót talál,
 S míg Jézus Kossuth árnyékában áll:
 Dördül hangja a löesei templomban,
 Dacban, sokkal inkább, mint alázatban.
 Nagyanyám kap tőle egy imakönyvet,
 Mit halálig buzgón levelezget.
 Ő használgatta németnyelvű tiszten:
 Ein Gebetbuch für *aufgeklärte* Christen.

Elkéstetek, elkéstetek vele,
 Az Igével, ki élet kenyere.
 — Gyermekkoromból egy jelenet — látom:
 Apácák jönnek halkán, mint az álom.
 S előttük nagynéném az ajtót zárja,
 Hallik puritán hangja, kiáltása:
 Pápista célokra mi nem adunk:
 Protestánsok vagyunk!

Ím, ez volt a ti theológiátok:
Keveset hisztek, sokat protestáltok.
A császár ellen, a pápista ellen,
Mindegy, mindegy, csak protestálni kelljen.

Elkéstetek, elkéstetek vele,
Az Igével, ki élet kenyere.
Sosem hallottam oly szavát Apámnak,
Hogy volna foganatja imádságnak.
Anyám is vette legfőbb példaképnek
Jézust. Szavát erkölesi nevelésnek.
De hogy ő Isten egyszülött fia?
Vagy esztelenség, vagy komédia.
Ezt hallottam, de soha, semmi mást.
Hol keressem hát a *vígasztalást*?
Nekem az egyház csak pusztá keret,
Belementeni magyar lelkeket.
S szolgálni magyar művelődést véle,
Mint tette Apám s minden nemzetsége.
Viszont rajtam teljessé lett az átok:
Én már az Isten ellen protestálok.
És egyéb hitet ugyan honnét vennék,
Mikor „a hit is kegyelmi ajándék“.

Elkéstetek, elkéstetek vele,
Az Igével, ki élet kenyere.
Ahhoz, mi nektek most régi-új mérték:
Nemzedékekből vezett ki az érzék.
Rajtam nem segít a ti Barth-otok,
Kongó, üres szó minden szavatok.
Süket szívembe hogy jusson bele?
Elkéstetek, elkéstetek vele.

Kolozsvár, 1936 okt. 22.

Reményik Sándor.

Ez a vers mélységes mementó a ma élő evangélikus lelkészekhez is. A megírása óta eltelt több mint egy évtizedben a reformátori örökség megfigyelhető módon tört magának utat egyházunkban. Istennek hála, hogy az Ige teológiája nem késett el a ma szolgáló lelkésznevezdek életében, s tanui lehetünk jégvében végbemenő teológiai megújulásnak és a lelkési kar számottevő rétege elmélyülésének. De a nagy kérdés nyitva van: a *reánkibizottak* életében nem késünk-e el vele? Nem vádolhat-e majd joggal bennünket is a kezünk alatt felnövő nemzedék, hogy nem adtuk neki az Igét, az élet kenyerét?!

Schneller István

100 évvel ezelőtt, 1847-ben, Kőszegen született Schneller István. Mint minden nagy emberre, úgy reá is többen számítanak s igyekeznek soraikba iktatni. Evangélikus egyházunkat mások már megelőzték a megemlékezésben, pedig értékeink megbecsülése elsősorú kötelességünk.

Élete kiemelkedő mozzanatai a következők. A teológiát Sopronban, Halléban és Berlinben tanulta. Az utóbbiban ismerkedett meg Schleiermacher teológiájával, Hegel filozófiájával és Herbart pedagógiájával. Külföldi tanulmányai után br. Prónay Gábor egyetemes felügyelő családjánál volt nevelő, 1874-ben eperjesi, majd 1877-ben pozsonyi teológiai tanár lett. Tanszéke mellé ő szervezi meg a szemináriumokat. A teológiai akadémiát tanárképző intézettel akarta kiegészíteni. Felvetette a nem-felekezeti vallástudományi fakultás felállításának tervét. 1894-ben a kolozsvári egyetem bölcsészeti karán a pedagógia ny. r. tanára lett. 1919-ben ő volt az egyetem utolsó rektora. Szegeden folytatta működését s 1923-ban vonult nyugalomba. Hittudományi karunk teológiai tiszteletbeli doktori címmel tüntette ki.

Műve: a személyiség pedagógiájának kifejtése. Eszerint Isten cél gondolata vezeti az emberiséget arra, hogy rendeltetését „a szeretet országában” megvalósítsa. Ennek a végső célnak az elérésére szolgál a nevelés. A nevelés célja a magában véve értéktelen egyéniségnek valláserkölcsei személyiséggé való fejlesztése. A tökéletes személyiség: Jézus Krisztus. („Jézus Krisztus, a nevelés elve.” Pozsony, 1903.) A természetadta egyéniség, a hegeli hármas formulára emlékeztető fokozatokon jut el a személyiség magaslatára. Első az érzéki Éniség foka, ebben az egyén önzően csak a saját individualitását éli ki. Második a történeti Éniség foka, ebben az individuum alárendeli magát a kollektivumnak. E két egyoldalúságot pedig a személyiség, vagy tiszta Éniség hidalja át, megvalósítva Isten cél gondolatát. E pedagógiai rendszer hajtóereje tehát ez: egyéniségtől a személyiségig!

Értékelésében két dolgot kell kiemelniünk. Schneller István kora gyermeke volt. Ha az evangéliumi pedagógia fényénél idejétmulta is nevelési rendszere, nem ítélnéhetünk felette. Schneller István példája azonban Isten figyelmeztetése lehet ma is mindnyájunk számára abban, hogy a gnosztikusok óta eleven kísértésnek engedve, a keresztyéniséget összekegyithetjük ugyan a világ filozófiájával, de nyomban eltékozoljuk ezzel az evangélium drágagyöngyét. Amint igaza volt Luthernek, hogy Krisztus és Aristoteles nem férhet meg egymás mellett, úgy igaz az is, hogy Krisztus és Hegel sem! Mindnyájunkat figyelmeztet ma az ő példája, a teológia és a filozófia közötti világos különböztetésre, a keresztyén tanítás és a világ

bölcsessége közötti különbség meglátására, ha el akarjuk kerülni a vallástörténeti iskola és racionalizmus, vagy éppen hegelianizmus tévedéseit. — Viszont nagy elismeréssel kell arra gondolnunk ma, a tudományellenes rájogás meglevenedő kísértése idején, hogy Schneller Istvánban egy teológusunk kora egész szellemtudományi műveltségét elsajátította, hatalmas intellektusában Isten ritka ajándékát dicsérhetjük s örömmel gondolunk arra, hogy a magyar szellemi élet s benne a pedagógia e kiválóságát miénknek mondhatjuk!

Dr. OTTLYK ERNŐ.

Liturgikus magatartás

5. A sekrestyében

Azok között az alapelvek között, amelyet az 1861-iki eisenachi konferencia az evangélikus templomépítés számára megállapított, szerepel az is, hogy a kórus mellett sekrestye építendő a templom épületéhez, mégpedig fűthető, a templomhoz méltó kivitelű sekrestye.* A sekrestye építését és használatát az evangélikus egyház átvette a régi egyháztól és ettől a tradíciótól nem is térhet el.

A sekrestyére szükség van. Nem azért, hogy a liturgus az istentisztelet egyes részseinél, nevezetesen az oltári és a szószéki szolgálat között, oda eltűnjék. Még különösebb az, ha az oltár mögé bújlik, mert a templomnak nincs sekrestyéje. Az evangélikus istentisztelet helyes felfogása mellett a liturgus nem mint „sacerdos“ „mutatja“ be Isten előtt egyedül aktív módon a passzív gyülekezet helyett és érte az istenszolgálat áldozatát, hanem vezető tagja az egyformán aktív gyülekezetnek. Ezért helye az egész istentisztelet alatt ott volna a gyülekezet körében a neki fenntartott padban, amint ez a gyakorlat több gyülekezetben, ill. templomban már meg is honosodott. Sekrestyére mégis szükség van!

Elsősorban azért, hogy ott a liturgus megtalálja azt a *magányt és csendet*, amelyet istentisztelet vagy egyéb szolgálata előtt otthonában talán minden igyekezete ellenére sem tudott megtalálni. Itt mélyed el szolgálata előtt még egyszer a reá váró feladatban és itt harcolja meg utóljára Jákób-harcát. Ezért a sekrestyét legalább 10—15 perccel szolgálatának megkezdése előtt fogja felkeresni. Az előzőkben azt mondtuk, hogy legkésőbbben beharangozáskor indul el otthonából. Ez azonban csak a végső idő. Aki szereti a sekrestye csendjét

* A „kórus“ nem tévesztendő össze a karzattal, mint ahogyan ez a pongyola egyházi szóhasználatban gyakran megtörténik. A kórus a templomnak az oltár előtti része és nevét akkor nyerte, amikor az istentiszteleti éneklést a gyülekezetből átvette a klérus. Már a bazilika-stílus alkalmazásának idejétől kezdve rendszeresen magasabb a szintje a templom többi részénél.

és megtapasztalta áldását, nem fogja azt bevárni. Kedves lesz neki istentiszteleti időn kívül is. Ismertem lelkészt, aki minden reggeli ét-esenedéséhez is felkereste és második otthonának vallotta. Szolgálata ennek bizonyára nem vallotta kárát.

Minden sekrestye tehát *külső képével és berendezésével* is visszátükrözteti azt, mennyire értékelik mint a templomnak, az istentisztelet helyének egy részét. Mert az! Nem lomtár, porosodó régi könyvek raktára, vagy seprük, törlőruhák, meszelőrudak és vedrek kamrája. Külső képe, tisztasága, ékessége nem maradhat el a templomé mögött.

Mi a legfőbb ékessége? Az *imazsámoly*. Odavaló ez a lelkész dolgozószobájába is. Sirathatjuk azt is, hogy eltűnt templompadjaink aljáról. Nyakas és keményszívű nép az, amely Ura előtt nem tud térdet hajtani. De valósággal kiált az imazsámoly után a sekrestye. Azt a liturgust, aki érzi nyomorúságát, vágya a Szentlélek után ellentállhatatlanul térdre kényszeríti. Miért rúgódunk az ösztön ellen? Amikor felnőtt koromban visszakerültem szülőfalumba és felkerestem a templom sekrestyéjét is, meghatottan álltam Wimmer Ágoston imazsámolya előtt. A bársonytérdeplőn két kikopott, kivájt mélyedésre tapadt a szemem. Megalázkódott térdek nyomaira. Az Úr alázatos szolgáliról beszéltek. Ékesebben, mint utánuk maradt emberi alkotások. Hány templom sekrestyéje dicsékedhetik ilyen dísszel? Dicsékedhetik vele a mi sekrestyénk?

Kis oltár is odakívánkozik a sekrestyébe. Végezhetünk ott kazuáliákat is, hiszen a sekrestye a templom egy része. De odaborulhatunk az oltár elé magunk is, ha történetesen nincs a sekrestyében imazsámoly.

Feszület azonban semmiképen sem hiányozhatik a sekrestyéből. A szimbolumoknak, különösen pedig a feszületnek, lélekformáló hatása van, ha valaki elmélyedve odaengedi magát ennek a hatásnak. Hogyan nélkülözhetné épen a sekrestyében Ura színe előtt álló liturgus a feszület szimbolumának megalázó és felemelő reáhatását!

Imazsámoly, oltár, feszület és egész megszentelt légköre a *magangyónás színhelye* teszi a sekrestyét arra is, hogy *lelki beszélgetések vagy magangyónás színhelye* legyen. Különösen az utóbbi tartandó itt, ha nem vesszük igénybe erre a célra a templomot. A templom persze a sekrestyénél is inkább a magangyónás megfelelő helye. Semmiesetre sem az a dolgozószoba. Mert a magangyónás is liturgikus cselekmény. Ezt a sekrestyével kapcsolatban már itt meg kell mondanunk.

A sekrestyének eddig kidomborított jellege nem veszt azzal, ha benne *profán tárgyakat* is elhelyezünk. Ezekre is szükség van. Amennyire lehetséges és jellegüknél fogva szükséges, függöny mögé rejthetők.

Nélkülözhetetlen a sekrestyében a *mosdó*. Úrvaesora előtt akkor is kezet mosunk, ha ezt a templomba indulásunk előtt otthon meg-

tettük. Mennyivel inkább akkor, ha máshonnan érkezünk, vonaton, szekéren, vagy gyalog! Nemesak azért, mert a modern ember kényes és a liturgus kezének (körmének!) legkisebb tisztátalansága egyszers-mindenkorra elveheti kedvét az úrvaesora vételétől, hanem azért is, mert tisztéletlenség és vétkes indolencia, tisztátalan kézzel foglódni az Úr asztala körül.

Elengedhetetlen az is, hogy közvetlenül szolgálatának megkezdése előtt ruháját és cipőjét is rendbe hozza a liturgus. Ebben a tekintetben még a pedantéria sem túlzás. Köntösünk és cipőnk gondozott volta és tisztasága nem fog feltűnni. De annál inkább ennek ellenkezője. Ezért *ruha- és cipőkefe* is legyen kéznél a sekrestyében.

Ugyanígy *tükör* is. Nem hiúságunk táplálására, hanem öltözködésünk ellenőrzésére. Tudok esetet, hogy próbaprédikációra meghívott testvérünk azzal játszotta el a parókiát, hogy fehér gallérja („Mózes-táblája“) ferdén borult köntösére. A hívek ennek alapján úgy vélekedtek az idegen lelkésztől, hogy bizonyára rendetlen ember, aki szolgálatában is rendetlen lesz. Lehet, hogy ez az ítélet túlkemény volt. Ez azonban nem is olyan bizonyos. De bizonyosnak vehető, hogy annak a templomnak sekrestyéjében, ahol ilyen esekély baleseten egész ember egész jövője dőlt el, nem volt tükör.

A sekrestye a legmegfelelőbb hely a *paramentamok (oltárszószéki terítők)* őrzésére. Itt helyezzük el a *szentedényeket* is. Erre a célra tehát szekrényt kell a sekrestyében felállítani. *Másik szekrény* fogadhatja be az *egyéb használati tárgyakat*. Ilyen az említettekén kívül vízeskaneső (ahol nincs vízvezeték) és pohár. Esetről-esetre keservesen nélkülözheti a kiszáradt torkú liturgus.

Asztal és egy-két szék egészíti ki a sekrestye berendezését. Az asztalra tinta, írószeres és papír valók. Legalább is kazuáliák elvégzése előtt és után szükség van ezekre. A mindenféle papírszeletekre odavetett adatok könnyen elkallódnak. Vajjon egynémely hanyagul és hiányosan vezetett anyakönyv nem azt panaszolja-e, hogy a sekrestyében nem voltak rendes írószeresek?

Naptár sem felesleges. Áldásos, ha a falon ott van *Luther sekrestye-imádsága* és a liturgus elmélyedve el-elolvassa is.

Végül nemesak a templom oltárára, hanem a sekrestyéjére is odakivánczik az évszaknak megfelelő *virág- vagy lombdís*. Ha nincs oltár, a virágot (színpompás őszi lombot, fenyőgallyat) vázában odahelyezzük a sekrestye asztalára. A melegszívű, Isten iránt hálás lelkész dolgozó-szobájában sem nélkülözheti, hogyan nélkülözhetné tehát másodikként otthonában, a sekrestyében? A „liturgus“ Istent szolgáló lelkéhez szól majd az és beszédét megéri a lelkész, ha magatartása a sekrestyében is — liturgikus.

Budaker Oszkár.

Zsinat elé:

Egyházunk jogi fogalma

Zsinatelőkészítő tanulmányorozatunk élére méltán kívánczok a próbálkozás, hogy jó jogi fogalmát adjuk egyházunknak. Alkalmas tárgy ez a kísérletre, miképpen készítsük elő a teológiai munka síkján az új egyházi törvényalkotást. Figyelhetjük majd rajta, hogy mi élszerűbb, a jelenlegi törvénykönyv bírálatát venni-e alapul, vagy inkább a törvénykönyv rendjétől függetlenül kiemelni azokat a jogi meghatározásokat és rendelkezéseket, amelyekre nézve akár a mai teológiai gondolkodás, akár az élet tanulságai folytán új törvényalkotást érzünk szükségesnek. Egyelőre az a legélszerűbb, hogy a részletek sajátossága szerint járjunk el így vagy úgy.

Egyházunk jó jogi fogalmát keresnünk azért elsőrendű szükségletünk, mert ettől függ, hogy miképpen akarjuk majd újra szabályozni a lelkészi szolgálatot, az állami jogsegély igénybevételét, a más egyházakhoz való jogi viszonyunkat, az egyháztagságot stb-t.

Egyházunk jogi fogalmának meghatározásánál a következő szempontokat tartom nyilván:

a) *Egyházunk és az egyetemes anyaszentegyház viszonya.* Helyes, hogy megállapítsuk egyházunk és más országbeli evangélikus egyházak kapcsolatát. De ma már elengedhetetlennek tartjuk az öku-
menikus gondolat kifejezését is.

b) *Egyházunk, mint szervezet és a magyarországi evangélikus-ság viszonya.* Alapvető kérdés: mi a Magyarországi Evangélikus Egyház, a magyarországi evangélikusok összessége-e, vagy a magyarországi evangélikus egyházközségek foglalatosa?

c) *Egyházunk népegyházi jellege.* Rögzítsük-e a jelenlegi népegyházi-ságot, vagyis azt, hogy egyházunk tagjai általában az ú. n. beleszületés folytán egyháztagnak? Vagy határozzuk meg egyházunkat úgy, hogy csak azok értendők tagjaiul, akik külön hitvalló nyilatkozással, esetleg időről-időre ismételt bizonyítással akarnak az egyházhoz tartozni?

d) *Az evangélikus lelkészi szolgálat, t. i. az evangéliumhirdető és szentségnyújtó szolgálat nélkülözhetetlensége az egyház jogi fogalmában is.* Tévedés, hogy az egyháznak akár a jogi, akár a szociológiai fogalmában nem kaphat helyet az evangéliumhirdető szolgálat.

e) *Egyházunk jogi állása az államban.* Úgy kell megfogalmazni, mi a Magyarországi Evangélikus Egyház (ezentúl rövidítve: MEE), hogy az állami jogszabályok esetleges változása ne tegye értelmetlenné az egyházi törvénykönyvbe foglalt meghatározást. Ennek kétségtelenné kell tennie, hogy a MEE önmagában, önmagáért, önmagától az, ami: léte s mivolta nem az állami törvény függvénye!

Egyelőre voltaképpen az a fontos, hogy ezeket a szempontokat nyilvántartsuk, szükség szerint rostáljuk, meg szaporítsuk. Még vitára szánható szövegjavaslatot is csak a kapcsolatos kérdések megbeszélése után lehet megkísérteni. Mégis *a szempontok alkalmazhatóságának példajaképpen idejegyzek egy szövegezési kísérletet.*

„A Magyarországi Ágostai Hitvallású Evangélikus Keresztyén Egyház — röviden: Magyarországi Evangélikus Egyház — az egyetemes keresztyén anyaszentegyház egyik része, a magyarországi evangélikus egyházközösségekben élő evangélikus keresztyének összessége, a magyarországi keresztyéneknek az evangélium és a szeretetek szolgálata: az evangélikus lelkeszi szolgálat által hívott és fenntartott gyülekezete. az állami jogszabályok szerint szervezett vallási testület.“

Sólyom Jenő dr.

DEZSÉRY LÁSZLÓ:

Külföldi naplófüredékek

Oslo-ban rendezte a világ keresztyén ifjúsága második nagy konferenciáját. Az első még 1939-ben volt Amszterdamban. A konferencia nagy eredménye volt, hogy a négy rendező világszövetség most közös munka nagy tervét dolgozta ki, s elhatározta egy közös kooperatív bizottság felállítását és működtetését World Christian Youth Committee (A keresztyén ifjúság világtanácsa) néven. Ez a négy nagy ifjúsági keresztyén világszövetség: a világ-KIE, a világ-Diákszövetség, a világ-KIE Leányszövetség s az Egyházak világtanácsa) néven. Ez a négy nagy ifjúsági keresztyén világszövetség: a of Churches) elhatározta ezenkívül, hogy a Vasárnapi Iskolai Világszövetséggel is együtt fog működni. (Ez az utóbbi világszövetség most új néven alakult újjá: World Council of Christian Education — A keresztyén nevelés világtanácsa.)

Az oslooi konferencia végeztével a négy résztvevő világszövetség képviselői *utókonferenciákon* találkoztak Svédországban. Lundban az egyházak ifjúsága, Lundshergben a diákszövetség, Jungskille-ben a KIE, s Malmö mellett a KIE leányszövetség. Magam a lund konferencián voltam, amely sorozatos, részletes megbeszéléseken vitatta meg az ifjúsági evangélizáció kérdéseit, felmérve világszerte szerzett tapasztalatokat, s javaslatokat tett az ifjúsági evangélizáció módszerei és alapelvei tárgyában a világ ifjúságának. Ezt az anyagot, mihelyt megjelent, érdemes lesz közzétenni, mert rendkívül hasznosnak és érdekesnek mutatkozik. A konferencia egyébként az Ifjúsági Osztály szervezeti kérdéseit tárgyalta, előkészítvén az amsterdami konferenciát, melyen jövő nyáron az Egyházak Világtanácsának végleges megalakulásával kapcsolatban az Ifjúsági Osztály is végleges szervezeti egységbe épül. Ez hatalmas organizmus lesz, az egyházi ifjúsági munkák világra kiterjedő együttműködése. Egyelőre 100 tagú végrehajtó bizottságot választottunk, melyben Európa 30, Afrika 5, az angol-amerikaiak (gyarmatokkal együtt) 35, Dél és Közép Amerika 5, Ázsia 15 képviselőt kapott, s 10 helyet fenntartottak a tisztviselőknek. Az európai kontingensben Magyarország 7 helyet kapott.

Igazi utókonferencia volt, melynek szellemiségét az osloei konferencia adta meg, nyugodt, biztos légkörben tárgyalt benne a világ egyházi ifjúsága azzal az Osloban szerzett meggyőződéssel, hogy a keresztyén egység nem olyan valami, amit meg kell csinálni, vagy meg kellene csinálni, de olyan valóság, amit fel kell ismerni, s tudomásul kell venni. Ez volt az a nagy élmény, amit mindannyian éreztünk. Szemünkkel láthattuk s a fülünkkel hallhattuk a keresztyén lényegbeli egységnek ezer bizonyosságát. A keresztyén válaszok azokban a nehéz kérdésekben, melyekben a nem keresztyén világ olyan nagy erőfeszítéssel sem tud megegyezésre jutni, itt egyszerűen oldódtak meg a Szentírás világosságában. Tapasztaltuk, hogy a keresztyének magatartása a legkülönbözőbb helyzetekben és adottságok között is egységes szerle a világon. Hollandok és indonéziak, indiaiak és angolok, amerikaiak és filippínek, németek és franciák, nyugatiak és keletiek — hátuk mögött egymással ellenségeskedő országaikkal — itt mégis meg tudták érteni egymást a közös hitben.

* * *

Finnország példátlan telepe az élő keresztyénségnek. Mindig legendásnak tartottam a finnországi beszámolókat s túlzásnak éreztem a lelkesedést. Azért most megpróbálok hideg jelzőkkel szólni a tapasztalataimról, nehogy másokat is a magam régi érzéséhez juttassak, hogy t. i. felét se higgye, amit mondok. Itthon is van ébredés, s vannak élő keresztyének. Másról is. De Finnországban meglepnék a méretei ugyanennek. Négy nagy ébredési mozgalom által keresztül-kasul szántott áldott földet ismerhettem meg, ahol a vaknak is látnia kell a keresztyének nagy hatását az egész népi életre, társadalmi berendezésre, szociális igazságra, s a közélet és magánélet minden területére. Lépten-nyomon találkoztam emberekkel, akik fáradhatatlan bizonyosságtevői Jézus Krisztusnak. Emberek tömegei élnek Finnországban, akiknek egész gondolkodásmódját, fantáziáját betölti Krisztus ismerete. Soha sehol nem hallottam olyan természetesen ráfordítani a szót az üdvösségünk kérdéseire, s sehoh sem láttam ennyi egyszerű és természetes alkalmát a hitünkéről való beszédnek. A finn keresztyének nem kerülgetik a forró kását, hanem ebéd közben vagy munka közben érdekli őket az üdvösségük vagy a mi üdvösségünk. Az egész egyházi élet személyes evangélizációra és végső döntésig tusakodó lelkipásztorolásra épül, s a finn pap fontosabbnak tartja egy embert végső döntésig elsegíteni talán sok nap munkájával, mint a mi módszereink szerinti egyházi taposómalmot. De éppen ezért van ugyanitt széles alapja az egyházi életnek, mert az emberek nem ezért vagy azért keresik a papot vagy az egyházat, de azért, amiért az egyház és a pap egyáltalán létezik. A finn ember a papját lelke pásttorának tudja, s bizalommal van hozzá. Ebben vár tőle segítséget. S Isten hatalmasan megáldotta a finn népet minden lélekért felelősséget érző, hívő lelkipásztorokkal. Tíz-egres evangélizációk és ifjúsági uccamissziók szolgáló serege ennek az igaz pásttorolásnak az eredménye.

Az pedig külön megemlékezést érdemel, ha csak egy sorban is, hogy hogyan árad a szeretet mindenki felé ebben az országban, aki Magyarországról jött, s hogy mennyi felejthetetlen kedvességgel halmoztak el bennünket a hazánkban járt, magyarul tudó finn lelkipásztorok. Egy ország, ahol sok ember fontosnak tartja, hogy magyarul tanuljon! Úgy érzem, ez is példátlan!

* * *

Dánia is részben arra szolgálta a számomra, hogy ellenőrizsem a hazai „legendát” felőle. Tanúsíthatom, hogy valóban a művelt, gazdag parasztlakó országa. Itt is elég gond az államegyházi berendezkedés, mint Svédországban. De voltam egy népfőiskolán, melyet még Grundtvig alapított, s voltam egy diákszövetségben, ahol vagy száz egyetemista hallgatott indiai bennszülött püspököt, aki rá tudott mutatni az asztalnál ülő, öreg misszionáriusra, aki öt ezelőtt harminc évvel megkeresztelte. Könnyű elképzelné, hogy ez a dán diák-ság világosan tudja a misszió jelentőségét.

* * *

Németország lehangoló képet mutat, Romok és éhség, vonatok mellett kolduló gyerekek, s tevtelenség. „Nemzet remény nélkül”, ahogy őket mostanában nevezik. Németország ma Európa nagy gondja, ha ezt a gondot százféléképpen is árnyékolja a politika. És a német nép egyszerre mutatja a múlt bűneiben való konokságot és az őszinte bűnbánatot, a reménytelenséget és az öntudatot, azt a benyomást is, hogy Európa szegényének tartja magát, s azt is, hogy a föld alá verve is gőgösen hisz a jussában. Papjai és ifjúsági evangélizálói felől jó hírek érkeznek, s ha Isten valóban úgy akarja, ebben a szegényben és nyomorban újjászülethetik az egyház. Német kereszténynek éppen ettől az újjászületéstől várják, hogy a német nép megtalálja a magához méltó és európai veretű új életét is.

* * *

Sváje igazi nemzetközi találkozásihely most is, számunkra pedig az Una Sancta szimbóluma. Az a szerény kert Genf villanegyedében, amelyben az Egyházak Világtanácsának néhány ódon háza áll, ma már egyik legfontosabb helye a világnak. Nagyobb szervezetet és szellemi-anyagi erőt jelent, mint sok más világmogalom. Jó megfürödni ebben a napsgaras városban, s ott is ebben a derűt árasztó keretben, Bizakodó, százaréu sereg ez az „Ökuméné”, melyből talán még nem alakult ki valami világot lenyűgöző nagyság, de amelyben csendesesen és szívósan készílik hívő és messze látó emberek — az imádkozó Főpap szolgálai — az egyház megújulását. Az „ökuménikus reformációt.”

Egyházi tájékoztató

Az Egyházak Világtanácsától

decemberben ketten is meglátogatták egyházunkat. Visser't Hooft dr. (ejtsd: visszertút) az ökuméné jelenlegi főtitkár-irányítója, holland református, a világdiákszövetség régebbi vezetője; továbbá C. Josephson (ejtsd: dzsoszefszon), amerikai evangélikus lelkész, az ökuménénél a lutheránizmus képviselője, a nálunk is járt S. Hermann utódja. Megnyilatkozásait az Új Harangszó karácsonyi száma közli. Visser't Hooft-nak a budapesti egyházmegyei lelkészegyesület értekezletén az 1948-as amszterdami világkonferenciáról mondott szavai minden evangélikus lelkésznek szólnak:

Kérem a Testvéreket, hogy vegyék komolyan a konferenciára való előkészítést és előkészülést. Különösen teológiaiilag, hogy a teológiai alapon-dolatok tisztázódhassanak. Beszéljünk a konferenciáról a gyülekezetek előtt, imádkozunk érte és támasszunk személyes érdeklődést. A reformáció óta nem volt hasonló jelentős megmozdulás, ha ez hamis úton indul, veszedelmes helyzetet teremthet. Ha pedig jól indul el, akkor új, áldásos dátum lesz az egyház történetében.

Nyiregyháza

november végén és advent első hetében jelentős megmozdulás volt. Háromnapos egyházmegyei lelkészkonferencia után 16 lelkész és egy tanár vészett a nyiregyházi gyülekezet hatalmas kiterjedésű tanyakörzeteiben evangélizációt. A lelkészkonferencián homiletikai szeminárium volt délelőttönként, amelynek kettős zárótapasztalata: az eredeti szövegbe való elmélyedés, exegetikai értelmezés nélkül csak az alapige felszínén mozgunk; az ige mélységei csak ilyen munkával nyílnak meg előttünk. És: Csak ezen az úton nem „prédikáljuk ki” magunkat, mert az emberi szó kimeríthető, Isten igéje kimeríthetetlen. Délután három nagyszabású és élénk megbeszélést kiváltó teológiai előadás volt: Luther tanítása a „két birodalomról”. Isten álorcája (Luther tanítása a történelemszemléletről). A Jelenések könyvének teológiai problémái. A helyi teológiai munkaközösség beszámolóját legközelebb részletesen ismertetjük. A konferencia teológiai részén Scholz László MELE elnök és Veöreös Imre MELE ügyvezető alelnök, az esti áhítatsorozattal Ottlyk Ernő dr. szolgált. Az evangélizációt megelőző csendesnapon az evangélizáció munkásai együtt készültek elő ige mellett, imádságban, a gyülekezet lelki helyzetének Rózse István igazgató-lelkész előadásában kapott találó rajzával, az evangélizáció alapigéjének (Máté 21, 1—9) megbeszélésével. A végén ismét együtt voltak az evangélizálók. A beszámolómban a gyülekezet életének egész feladati súlya s az elmúlt hét sok küzdelme és áldása megtáruult. Legfontosabb két tapasztalat: pasztorizáció és a messiás tanyabokrok pedagógusainak Isten Lelkétől való munkába állítása, — ezen fordul meg minden. Szolgáltak: Kemény Lajos, Csepregi Béla, Balikó Zoltán, Túróczy Zoltán, Danhauser László, Györy János, Görög Tibor, Benkóczy Dániel, Takács János, Sikter András, Sréter Ferenc, Dedinszky Gyula, dr. Mádý Zoltán, Torda Gyula, Lupták Gyula, Jurányi István, Veöreös Imre.

Nemzetközi diákkonferencia Gyenesdiáson

Dezséry László egyetemi lelkész rendezésében, július második felében jelentős konferencia színhelye lesz Kapernaum. Az északi államok, a szövetségi államok evangélikus főiskolás kiküldöttei találkoznak magyar evangélikus egyházunk hívó diákjaival, válogatott előadói gárda szolgálata mellett. A nemzetközi konferencia egyszerre több nyelven folyik majd. Isten áldja meg az előkészület munkáját!

Töredékek

Hoekendijk magánbeszélgetéseiből

Decemberi számunkban közöltül: J. C. Hoekendijknek (olv. Hukken-dejk), a holland missziói tanács főtitkárának, a soproni Fakultáson tartott előadásai. Most a vele folytatott magánbeszélgetésekből szakítunk ki egy-két olyan részt, amelyben Magyarországon tett kétéves útjának benyomásairól számol be.

AZ „ECCLESIOLA” KÉRDÉSE.

Egyesek úgy beszéltek az egyházzól, hogy szerettem volna megkérdezni tőlük, milyen címen beszélnek így Krisztus testéről? Mások, de sokszor ugyanezek ecclesiolákba házódtak az ecclesia helyett. Ezt sok helyütt tapasztaltam. Fontos, hogy a gyülekezetet hangsúlyozzák azok előtt, akik az ébredési mozgalmak hatására ki akarnak csapódni az

«egyházból. Az ecclesiolanak az a jelentősége, hogy kiindulópontja lehet az egész gyülekezet megújulásának. De tárt kapukkal missziói gyülekezet legyen ez a gyülekezeti mag (Kerngemeinde)! Ennek a jeleit már érezni lehet nhol. Sok ilyen gyülekezeti mag odaadást mutat és érdeklődik a misszió iránt.

ÉBREDÉS.

Valami olyan éledezést látok a magyar gyülekezetekben, ami el fog megint aludni, ha nem tudjuk tetteikben koncentrálni. Még nem tudom, hogy mi legyen ez a tett, valaminek azonban történnie kell, ezt ne felejtsek el. Nem lehet négy-öt hónapig fenntartani a missziói tudatot — úgy, hogy nem történik semmi. A tetre érett az idő, mert az egyházuk megmozdult, habár a falak még nem mozdultak meg. A falak alatt és azokon belül azonban valami folyamat megindult. Fontos és jó, hogy ez a mozgalom alulról indult meg, mert ez az egészséges. A tetre egyik lehetőség — a misszió.

MISSZIÓ.

Debrecenben felejthetetlen élményben volt részem. A kollégium nagytermében tartottam előadást a misszióról és előadásomat óriási tömeg hallgatta. Az előadás után sokan jöttek hozzám felajánlani életüket a misszióra. Missziói ébredés jeleit láttam, sőt már magát a missziói ébredést is. Patakon és Sopronban előadásom közben ajánlkoztak fel többen a misszióra.

A NEHÉZSÉGEK GYÖKERE.

A magyar egyházban az evangélium folyójából tó lett. Nagyon szép tó, de ha nem lesz a keresztyén élet folyóvíz, végleg megposhad. Minden egyházi nehézségüknek ebben van a gyökere, higgyék el. Sok minden jött erre keletről és itt megállott, de sok minden jött nyugatról is és az is megállott, elakadt itt. Fontos, nagyon fontos stratégiai pont ez az egyház az egész világ keresztyénsége számára.

B. L.

KÖNYVTÁRBAN

KÁDÁR IMRE: „ZSIDÓNAK ELŐSZÖR, MEG GÖRÖGNEK...” Evangéliumi megújulás munkaközösségének kiadása. Budapest, 1947. 112. l. — A zsidókérdés ma aktuálisabb, mint valaha, mert nem oldódott meg. Számunkra, evangélikus lelkészek számára elméleti és gyakorlati kérdés. Teológiaiilag helyesen kell látnunk Izrael problémáját a Szentírás fényében: igen, egyedül az ige fényében, nem pedig a zsidóimádat vagy zsidógyűlölet emberi érzéseinek fényében. Ugyanakkor Isten élénk állítja a gyakorlati magatartás és a gyakorlati feladat kérdését is gyülekezetünk zsidókeresztyén tagjaival, továbbá a nem-keresztyén, tehát missziói feladatot jelentő zsidóság-

gal szemben is. Ehhez, a zsidókérdés helyes elvi és gyakorlati megoldásához kapunk nagyon szemléltető gondolatokat a könyvnek főként a második részében. Végeredményben oda jutunk a szerzővel, hogy a zsidókérdést nem lehet politikai eszközökkel, sem a cionizmussal megoldani (73 l.). A zsidókérdés megoldása: a Kereszt. „Zsidók és nem-zsidók közt igazi békeség csak akkor lehetséges, ha Jézus Krisztusban tudnak megbékélni.” Rendkívül érdekes, amit „Jézust igen, de Krisztust nem” címen a modern zsidó gondolkodók véleményéből ismertet, nemkevésbé, amit a zsidókérdésnek és a reformációnak kapcsolatából említ. Egy kis párbeszéd a könyv egyetlen „dra-

matizált" cikkéből: „Pistuka: Én szeretem Jézuskát, csak Ármin nem szereti, mert ő zsidó. Tanítónéni: Ha te az Úr Jézust szeretnéd, akkor Ármin is szeretnéd. Nem szeretheted Jézust, ha Ármin nem szereted. Vagy szereted az Úr Jézust és akkor Ármin is szereted; vagy gyűlölöd Ármin, de akkor az Úr Jézust is gyűlölöd. Választhatod kell...” Lényegileg csak egy visszatérő pont van, ahol nem tudjuk látásunkat a szerzővel osztani: az Izraelnek adott bibliai ígéreteket materiálisan veszi, földi dicsőségre, Palesztinában való csodálatos összegyűjtésre értelmezi. A földies, anyagias messiási várakozást egyszer már összehozta Jézus. Ő új földet és új eget ígér, ahol már nem lesz Palesztina, Jeruzsálem sem (az „új Jeruzsálem“ a Jelenések könyvében: kép), s ahol a Krisztus vérén megváltott zsidók és pogányok együtt fogják dicsérni a megöletett Bárányt! — A könyv első része Jézusnak a keresztfán elhangzott 7 szaváról tartott evangélikáló előadás-sorozatot tartalmaz. Néhol egészen megdöbbentő újszerű módon tapint rá az ige mélyére. Például ahogyan az „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet?“ — mondásnál az érettség a kárhozát kínját szenvedő Jézust mutatja. (55. l.)

Dr. MAKKAJ SÁNDOR: ÚTMUTATÓ A GYŰLEKEZETI MISSZIÓ MUNKÁJÁHOZ. Református Egyetemes Konvent hivatalos kiadványa. Budapest, 1947. ösz. 104. l. — A református „belmissziói munkaprogramm.” Figyelemreméltó a gyülekezeti elv következetes keresztülvitele: az egyesületi, csoport-keresztyéniségből való világos áttérést mutatja a gyülekezeti keresztényiséghez, de úgy, hogy a csoportmunka módszereit beépíti a gyülekezet missziói munkájába. A gondosan és ügyesen szerkesztett munkaprogramm foglalkozik a gyermek-, ifjúsági-, férfi- és női munkával, tanyai misszióval, diakóniával, zsidómisszióval. Változatosan egyesül benne a munkaprogrammadás lehetséges kétféle módja: anyagközlés vázlatokban és indítás-adás tanulmányokban. Közöl például ifjúsági

körzeti konferenciára teljes napi programot vázaltszerűen; ugyanígy házi istentiszteletet. Másrészt a gyülekezeti misszió kérdéseit értékes cikkeiben tárgyalja, amelyekben a teológiai alapvetés és a gyakorlati útmutatás jól találkoznak. Külön említést érdemelnek az evangélikációs szolgálat tapasztalatairól beszámoló, a laikus munkások képzéséről írt és a gyülekezet számára rendezendő teológiai tanfolyam tervét megpendítő cikke. A református egyházban folyó céltudatos gyülekezeti misszió tanulmányozása, de saját munkájukban való segítség szempontjából is ajánljuk lelkésztestvéreinknek.

KRISTUKSEN KIRKKO MYRSKYSSÄ = KRISZTUS EGYHÁZA A VIHARBAN.

Ezen a címen jelent meg a finn püspöki kar közös püspöki jelentése az 1942—1947. évről. A finn egyházi törvény előírja, hogy a püspök minden öt évben köteles meglátogatni minden gyülekezetét s az öt éves ciklus után tartandó egyházkerületi gyűlés elé jelentést kell beterjesztenie, mely nemcsak az egyházkerület állapotáról ad részletes jelentést, hanem az egész keresztényiség helyzetéről s a teológiai fejlődésről is. A jelentés ez utóbbi része abból a régi keresztényen felfogásból táplálkozik, hogy a püspökök nem csupán saját nemzeti egyházuk felvigyázói, hanem egyben az egész keresztényiség püspökei is. Eddig minden püspök külön adta ki jelentését, ez évben azonban a püspökök jelentésüknek ezt az általános részét közös munkával szerkesztették meg és együtt adták ki a fenti címen. Az egyes fejezetek címei: A keresztényiség helyzete a második világháború befejezésével (Lehtonen érsek), Közép-, Dél- és Kelet-Európa egyházai (Salomies püspök), Pusztulás és újjáépítés a lutheránus egyházban (Malmivaara püspök), A skandináv egyházak élete (Bonsdorff püspök), A teológia a második világháború idején és az után (Sormunen püspök), Keresztyén szociális mozgalom, evangélikáció, Oxford-csoport (Gulin-püspök). A könyv meleg szavakkal ismerteti a magyar egyházi helyzetet is. Gyönyörű kiállításban, képekkel illusztrálva jelent meg.

Isten dicsősége csillámlik a papi szolgálaton. Oh nem a mi fényünk, a Szent Lélek izzása ez. Ha a világ nem is látja, Krisztus dicsősége ragyog a szürke papi munkában, dadogó prédikációban. — A címlap a *cím aláhúzásával* a lelkési szolgálat drága felelősségét; pásztori feladatunkat hangsúlyozza. — A gót ív alatti három vonai: *lépcsők*. A lelkési hivatás nem emberi, földi sikon mozgó tevékenység, kenyérkereső pálya: transzcendens irányú szolgálat. A cél odafent van, szinte halljuk az elmerülő Titanic vágyódó énekét: „... mennyei lépcsőknek fényes sora, s dicső angyalsereg mind nékem integet, Ó, Uram, hadd megyek én is feléd!” Oda tartunk és oda vezetünk. De a lépcsők most még földi szent hivatásunkhoz visznek; a gót ív köréhez. Ezek a lépcsőkön csak alázatosan lehet odalépni az oltár elé. — És mindezt a kép *egyszerűen, tömören*, minden felesleges dísz kerülve, a lényegyet megragadva fejezi ki. Lelkési szolgálatunk sem lehet más! Páthosz és barokk címradák nélkül, egyszerűen és világosan a döntő lényegyet adni; százféle mindennapi feladat és szétszórt hajcsa közepette is mindenben a lelkési hivatásunk egyetlen értelmét keresni, szolgálni, — erről van szó! Szolgálatunkból úgy kell magától és hatálmisan kibontakoznia a papi hivatás lényeges körvonalainak, amint ezen a képen is minden más eltűnik és levegővé válik. — Az ábrázolás kiegyensúlyozott, nyugodt vonalaiból, *arányosságából* a lelkési szolgálatnak szent nyugalma árad. Nem bizonytalanra futunk és minden gyötrő belső harcunk ellenére is a magvető rendíthetetlen, reménykedő nyugalmával tesszük le munkánkat a dús gyümölcsstermésen csendesen és bizonyosan dolgozó Isten kezébe. — A rajz *modernsége* végül a lelkési szolgálat korszerűségére, a 20. század világára emlékeztet: papi munkánknak a mai kor kifejezőmódján kell szolgálattá válnia a világban.

Jelen számunkban két sorozať indul. **EGYHÁZUNK 1948-BAN:** egyházunk jelenét és feladatait szeretnő felmérni látásban, az egyházi élet különböző területeinek vizsgálásával. **ZSINAT ELÉ:** az egyházi alkotmány- és törvényreformot szeretnő előkészíteni a lelkési közvéleményben, a zsinat rendezésére váró különböző kérdések felvetésével.

Elmultak az ünnepek. Kérjük, hogy legelső lelkési hivatali ténykedése során Lelképásztor tartozását az előző számokra és a jövő évre a mellékelt csekklaapon rendezni sziveskedjék. Egyéni előfizetőink számunként fizethetnek. Ez a kedvezmény különösképpen várja a hűséget a pontosságban.

Reggeli könyörgés alapigéi

1948 január 1-től 31-ig.

Karácsony utáni vasárnap hete. Január 2, Luk. 4, 16—21. Január 3, Csel. 4, 5—12.

Újév utáni vasárnap. Január 5, Ezs. 2, 2—5. Január 7, Ján. 8, 12. Január 8, I. Ján. 1, 1—10. Január 9, I. Ján. 2, 1—11. Január 10, I. Ján. 2, 12—17.

Vízkereszt utáni 1. vasárnap. Január 12, Márk 1, 1—11. Január 13, Márk 1, 12—15. Január 14, Ján. 1, 35—42. Január 15, Mt. 4, 18—25. Január 16, Zsid. 2, 14—18. Január 17, Ján. 5, 19—24.

Vízkereszt utáni 2. vasárnap. Január 19, II. Móz. 34, 29—35. Január 20, II. Kor. 4, 3—6. Január 21, II. Kor. 4, 13—18. Január 22, I. Pét. 2, 9—10. Január 23, Mt. 16, 24—28. Január 24, Fil. 3, 17—21.

Hetvened vasárnapja. Január 26, Mt. 9, 9—13. Január 27, I. Móz. 3, 1—13. Január 28, Fil. 1, 27—30. Január 29, Róm. 1, 13—17. Január 30, I. Móz. 6, 9—22. Január 31, Lk. 17, 7—10.